

25733

Adikhatla Harayana das
Principal,
Sri Vijayarama Ganapata sala.
Vizianagaram.

హరికథాపితామహ

శ్రీ అదిభల్ల నారాయణదాస్

KARRA SURYA NARAYANA B.A; B.L.
Advocate, VIZIANAGRAM

ఒకమాట

చాలాకాలము క్రిందట (సుమారు 37 ఏండ్లు కావచ్చును) నేను శ్రీ దాసుగారి ఈ గ్రంథముయొక్క వ్రాతప్రతిని చూడడంతట సించినది - వారు నాకిప్యగా ఈ గ్రంథమును చదివితిని - నాకు నంగీ తములో పాండిత్యము లేదనే చెప్పవచ్చును. “తాతా! ఇది చాలా వింతగ్రంథము తయారు చేశేను” అని నేను అన్నాను. దానిమింద “ఈ గ్రంథము, సంస్కృతాంధ వాజ్యయమునకును, కర్మాటక సంగీత మునకును, విజ్ఞానమునకును తుదిమెట్టురా” అని శ్రీ దాసుగారు శేల విచ్చినారు. ఇది, వారుచేసిన పనినిగురించి వారి అభిప్రాయము - దానిని మనము అంగీకరించి తీరపాల.

పిమ్మట శ్రీ దాసుగారు పరమపదించిన వెనుక, వారి అల్లుడు ఈ అప్పుల నరసయ్యగారి వద్దనుంచి ఈ గ్రంథమును మూడు నాలుగు దఫాలు నేను తీసుకువెళ్లి లోతుగా చదివితిని. నాకు తటినదేమనగా:-

1) దాసుగారుచెప్పినట్లు, సంగీతములో-అన్ని రాగములు, అన్ని తాళములు యిమిడిఉన్న ఒకే ఒకపాట, మనము యెరిగినంతమట్టుకు ఈ మంజరి ఒక్కాఁ అని చెప్పక తప్పదు-ఇంతకు పూర్వము, వంద యేండ్లకు పైగా, యెవరో పుండేవారు, యుట్టి రచనలు పుండేవి అని వ్రాయట, తేలియని వ్రాత - శ్రీ దాసుగారికి ముందు అట్టి అచ్చంపు తెల్పియ్యాఁ తేటలుగల విద్యాంసులు పుట్టలేదు-పుట్టినా అట్టి ప్రజ్ఞను వారు చూపలేదు-ముందు పుడతారో లేనో యెవరు చెప్పగలరు?

2) ఈపాటలో సంబోధన చరణములలో రాగముయొక్క పేరు - అనగా ముద్ర - ఉన్నది.

3) పాటయొక్క రెండవ సంగోరులో శ్రీ దాసుగారి తల్యచింత (బ్రతుకును గురించి దాసుగారు పుట్టుగాయకాడు. భాషానేత్త మాత్రమే

కాకుండా భక్తుడు, వేదాంతి కూడాను) అనుభవజన్మ మన్మది లోక మునకు నిర్ణయముగా వెల్లడించబడినది.

4) మొదటి సంగోరు సంస్కృతము - మిగతాది అచ్చు తెనుగు. వేదాంతశాగము, అచ్చు తెనుగులో నున్నది. ఇట్టి దీగ్రంథము విలువ కటుతరముకానిది.

ఇది చాలా అమూల్య గ్రంథమనిన్ని, దీనిని భద్రముగా కాపాడి ఆచ్చుత్తించే యీరాపుటు చేయవలసిన దనిన్ని, ఈ గ్రంథ మెవ్వరికీ యివ్వవద్దనిన్ని, ఇదిపోతే యాలాగు వ్రాసే పురుషుడు మరి ఆవతరించడనిన్ని, ఈ గ్రంథమునకు రెండు, మూడు సరిఅయిన కాపీలు కూడా వ్రాసిఉంచుట మంచిది అనిన్ని నేను శ్రీ అప్పల నరసయ్యగారికి సలహా యిచ్చితిని వారు అట్టుచేసిరి. కొంతకాలము, శ్రీ దాసుగారి స్వదస్తారితో యున్న యా గ్రంథము నావద్ద చాలా కాలమున్నా, నా మేనల్లుడు శ్రీ మరువాడ గౌరీశంకరమూర్తి గారి వద్ద కొంతకాలమున్నా ఉండడిది. మేమిరువురము ఈ గ్రంథము నున్నా శ్రీ దాసుగారి పంచమాఫశ్వర చక్రమునున్నా జాగ్రత్తగా భద్రపరచినాము.

ఈ గ్రంథముయొక్క ఒక కాపీని అప్పట్లో విజయానగరస్త సంగీత పాతళాల అధ్యక్షుడుగా పనిచేస్తూ యుండే శ్రీ ద్వారం భావ న్నారాయణరావుగారు అచ్చువేయించే ప్రయత్నం సాగిస్తానని చెప్పి, మరి యింతవరకు సదరు కాపీని యివ్వనూలేదు - ఏ ప్రయత్నమున్నా చేయలేదు. ఆ హంశము అటుండనిందు.

పిమ్మటు, ఇట్టి ఆపూర్వ గ్రంథమునకు తగినవారిచే ఒక పీతిక ప్రాయిస్తే జాగుంటుండని నాకున్నా, శ్రీ అప్పల నరసయ్యగారికిన్ని తోచినది. అంకుపైని - ఆప్పట్లో యక్కడ కొంతకాలము వరకూ లోగడయున్న శ్రీ విస్వా అప్పారావు పంతులుగారితో నేను మాట్లాడి ఈ గ్రంథమును వారి కప్పచేప్పితిని.

వారు శ్రీ ద్వారం వెంకటస్వామి నాయుడుగారికి దానిని చూపి, ఉపోద్యాతమును వ్రాయుమనిరి. వారు దానిని ఎగాదిగా పరిశీలించి, “శాఖా, నేను ఇట్టి గ్రంథమునకు తోలిపలుకు వ్రాయుటకు అర్థుడను కాను” అని గ్రంథమును తిరిగి శ్రీ విస్తా అప్పారావుగారి కిచ్చివేసిరి. వారంతటితో ఆగక ఈ గ్రంథమును బెజవాడలో నున్న సంగీత శేఖరులు శ్రీ పారుపల్లి రామక్రిష్ణయ్య పంతులుగారికి అంపించిరి. వారు కానిని నమగ్రముగా పరిశీలించి పీఠిక వ్రాయుటకు తమ అసమర్థతను వ్యక్తపరుస్తూ గ్రంథమును తిరుగ యిచ్చివేసిరి.

అదుపైని శ్రీ విస్తా అప్పారావుగారు ఈ గ్రంథముపకు పీఠిక వ్రాయగల మంతులు చేశమిలో లేనందున ఈ గ్రంథము పీఠిక లేకుండా అన్న వేయబడపులసి యుంటుంది అని నాకు ఆ పుస్తకమును యిచ్చివేసిరి.

పిమ్మట నేనూరుకొనక, ఈ గ్రంథమును శ్రీ ప్రథమరు పి. సాంబమూర్తి (ముదరాసు) గారికి రిజస్టర్ పోస్టుద్వారా అంపించి, పీఠిక వ్రాయమని కోరితిని. వారు కొంతకాల మింగ్రంథమును తమ వద్ద అట్టిపెట్టుకొని దానిని నమగ్రముగా పరిశీలించుటకు ప్రయత్నించియే యుంటారని తలుస్తాను. యిది తనకేమిం కొరక బడలేదనిస్తూ, గ్రంథకర్త యిన్న తాళములతో దీనిని సాధించుట సాధ్యపడునా యని ఒక చిన్న అనుమానమును వదలిపెడుతూ ఈ గ్రంథముసు తిరిగి నాకు అంపించివేసిరి.

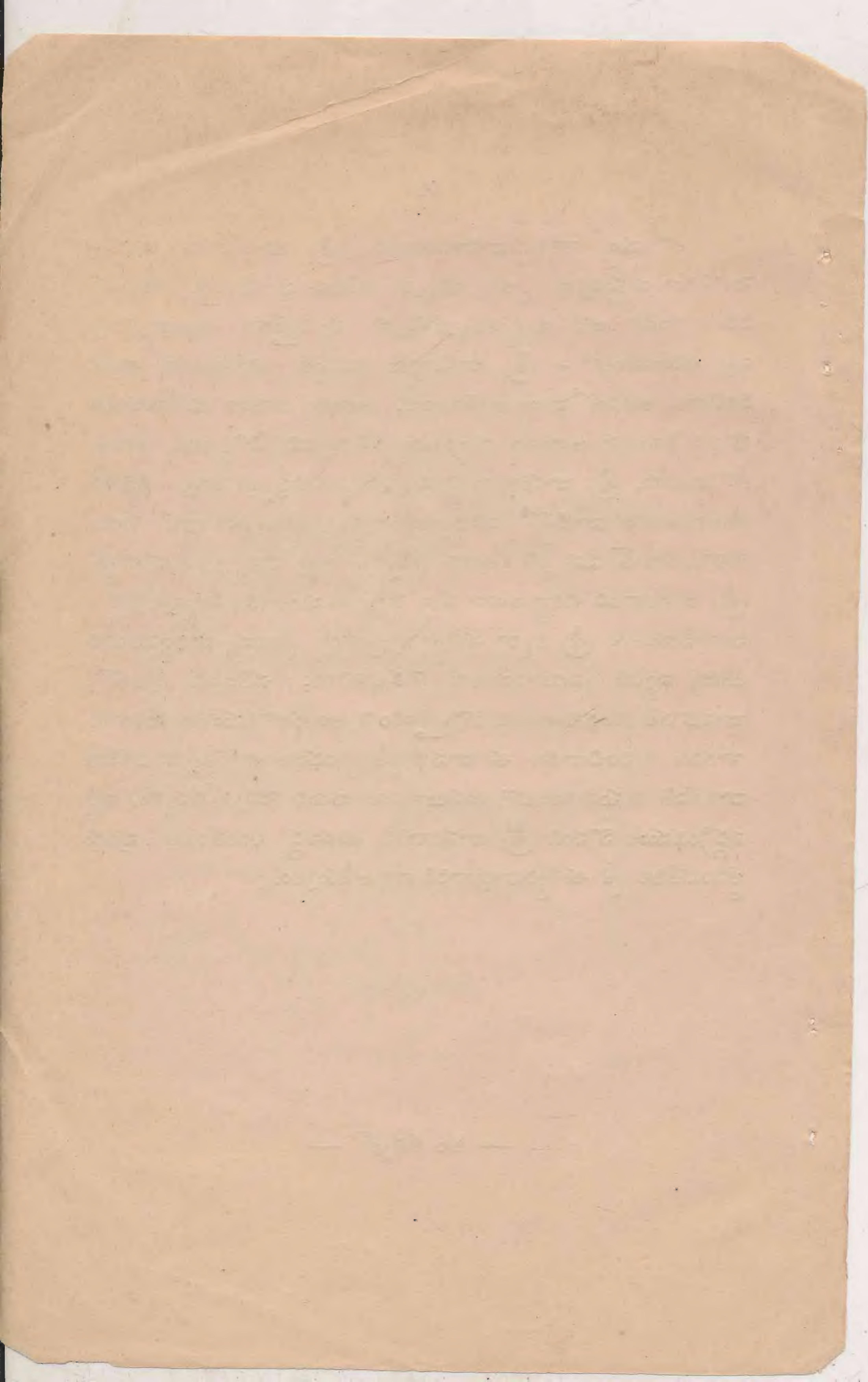
ఆపైని నేను నిరాశచెందక దీనిని అపయోగు కాక్కేత అధ్యాత్ముడు శ్రీ మైస్తురు పాసుదేవాచారిగారికి అంపించి పీఠిక వ్రాయమని కోరితిని. వారు రెండు సంవత్సరములు తమవద్ద వుంచుకొని తమ కస్యస్తతగా నున్నదని చెబుతూ అతని మనుమనిచేత ఈ పుస్తకమును తిరిగి నాకు అంపించివేసిరి.

దీనినిపటి చూడగా అసామాన్య వ్యక్తియగు ను “పంచముణ్ణి శ్వరు”డో తప్ప దీని బాగోగులను కనిపెట్టు సమరులు దక్కిణ దేశములో లేరని నేను ఉపాంచవలసిన వాడ్ననై తిని. ఏది ఏలాగున్నా. మన పున్సు కము మనచేతికి తిరిగి వచ్చినది. అందుకు భగవంతునికి వేయి నమ స్మారములు చేసితిని.

ఈ గ్రంథము అమూల్యమైనదనిన్ను పోతే, యిటువంటిది మరి వౌరకదనిన్ను, కాగా త్వరితముగా అచ్చు వేయింపించ వలసినదనిన్ను, శ్రీ దాసుగార్థ ద్వారా బంధువులున్నా, వారి రచనా పాటవమును పూర్ణ ముగా గ్రహించినవారున్న శ్రీ ద్వారారాయందు ఎక్కువ భక్తిశదలు కలవారున్న నాకు దగ్గర బంధువులున్న అగు శ్రీ క్రా ఈశ్వరరాఘవగారితో ఈ గ్రంథమాయ్యక్క త్వరిత ముద్ర జావశ్వకతను గురించి ఒత్తిచెప్పగా, వారు నా భాష్యములతో ఏకీ భవించి, వ్యం ప్రయానములను సర్కుగొనక, శ్రీ నూకల చిన సత్యనారాయణ (పభుత్వ సంగీత సాటాశాలాధ్వర్యాష్టులు, హైదరాబాదు) గారిచే, సరిచూపించి వారిచే పీఠిక ప్రాయింపించి, తదు పరి అచ్చు వేయించెదని చెప్పిరి. ఈ పనిలో మరపులేకుండా ఉండు టకుగాను అప్పటప్పట యిందునుగురించి శ్రీ ఈశ్వరరాఘవగారికి జూవ కము చేస్తూ వచ్చేడివాడిని.

శ్రీ క్రా ఈశ్వరరాఘవ సిజానికి మహాదయులని చెప్పక తప్పదు. శ్రీ దాసుగారిని ఆంధ్రలోకము - ఆంధ్రలోకమననేల, థూవదాభూరతము - పండితపామర సహితము తృప్తిగా ఆస్యాదించి నది. ఆయనకున్న ప్రజ్ఞలన్నియు - ఆయన మూర్తి వంతము, ఆయన అపూర్వ కవితాధోరణి, ఆయన లోకాతీత గాంధర్వ ప్రజ్ఞావిశేషము, ఆయన జగన్నాటావాకరమైన సృత్యవినాయసము, ఇత్యాదులన్నియు - ఆయనతోనే అంతరించి పోయినవి.

లోకము కాలప్రవాహమునబడి శ్రీ దాసుగారిని మరపు చెందుతూ వస్తున్నది. (అక్కడక్కడ ఆయన వూసువునే “ఓహా ఏమిదాసండి” అనే వృద్ధులక్కడక్కడ క్వచిత్తుగా యున్నారు.) ఇట్టి తరుణములో - శ్రీ దాసుగారు ప్రస్తుత లోకమునకు అంత రించినా, అతనితోపాటు ఆతగించని, ఆయన రచనా విశేషములు భావిలోకమునకు ఆయనను స్ఫురణకు తెచ్చునవి కొల్లుగ కలవు. లోకమునకు, శ్రీ దాసుగారు వీనిని ప్రదర్శించినప్పుడు తస్స, తదితర కాలములందు వాటితో పరిచయముకాని, ప్రమేయముగాని లేదు. తత్కారణాత్ విస్తృతి కలుగక తప్పదు. అట్టి విస్తృతిని పోగొట్టి, శ్రీ దాసుగారిని చిరస్థాయిగా మన హృదయములందు నిలుపుటకునై, మహానీయులగు శ్రీ క్రిష్ణరావుగారు (అన్య సాధ్యమైనపని యాది) వ్యయ ప్రయాసములకు లెక్కగానక, చలించని దీక్షతో, దాసభారతీ గ్రంథములను అవొచ్చిత్తింపించి ఆంధ్రలోకమునకు మహావికారము కావించినారు. ఈ దాసభారతీ గ్రంథములలో కెల్లనీ “దశవిధరాగనవతి కుసుమమంజరి” మకుటాయమానమని చెప్పక తప్పదు. ఇట్టి సద్గ్రంథముల నొసంగి శ్రీ దాసుగారిని మనవద్ద నిరంతరము పునరుజీవింపజేసిన శ్రీ క్రిష్ణరావుగారికి నా ఆశీస్తులు.

దశవిధ రాగ నవతి కుసుమ మంజరీ పీటిక

ఇందుమేళ కర్మ రాగములు, జన్యరాగములు మొదలగునవి ప్రతిగాయకుడును, ప్రతి జంత వాయిద్యము వాడును, వారివారికి వీలగు పనితసము శృంతులయండు శరీశుద్ధ తాళములయండు మంచి పని తసము మొదలగునవి ఏర్పడుటకు వాసితిరి. దీనివలన మనోలయ మేర్పడును. దీనిని విద్యాంసులు మాత్రమే కృషిచేయగలరు. మృదంగము వాయించు వారు గూడా దీనిని స్క్రమముగా కృషిచేయగలరు. ఇదివరకు పూర్వాచార్యులు, సంగీత వాగ్గేయకారకులు నేంకట మఖముత్తు స్వామిదీక్షితులు, మొదలగువారు “చతుర్ండిక, సంగీత సంపదాయ ప్రపదర్శని” మొదలగు సంగీత గ్రంథములయందు దీనిని పోలు నవి, యిందందు కన్నించును. ప్రస్తుతమున ఇట్టిసంగీత రచనలు చేయు వారుగాని వాటిని స్వరపరచి శబ్దములను పొందుపరచి ఈ విధముగా ప్రవాసినవారు గాని లేరు. ఇవి సాడినందువలన మంచిశృతి విచక్షణము, మంచి తాళవిచక్షణము థారాళముగా యలవడును.

ఇందు జతిపరచిన “పంచముఖ” యను అయిదు జాతులును, అయిదంగములతో ఒకేకాలమున అన్ని యంగములతో “సంకీర్ణ - మిశ్ర - చతుర్శ్ర - త్రిశ్ర - ఖండ జాతులను” యేయే అంగమునకు ఆయా జాతి ఉండావారణ “తకధికి - దధిగిణత - తకద ధిగిణత - దధిగిణత - కిటుతక తకిట” యా ఏదు జాతులును అన్ని యంగములతో ఒకేసారి జూపించిన దానినే “పంచముఖ” యందురు. ఇదితాళ శతావధానము. ఇట్టిని మనదేశమున వందసంవత్సరములకు పూర్వమందుండు విద్యాంసులు చేయుచుండెడివారు. ఇట్టి పనితసముగల ముక్కు యాలను సంగీతము నేర్చుకొనున్నట్టే వెనుక్కటి కాలమందు శిష్యపరంపర తమ గురువుల వద్ద నేర్చుకొనియెడివారు. నేడు ఇట్టి పనితసమునకు సాధించు టకు యెవ్వరూ పూనుకొనరు. చందన్ను, అలంకారము మొదలగు

కటుబోటు కవిత్వమునకు యేలాగు యివసరమో సంగీతమునకుగూడా
న్వర - శబ్ద - జానములు ఆవశ్యకములు; శ్రీ దాసుగారు గాయకులు.
సమస్త జంత్రవాద్యములకు సంబంధించు శబ్దములను వేయగిలిగిననాడే
వానిని గాయకుడని పేర్కొనెడివారు. మార్గంగికునకుగూడా, సంగీత
జ్ఞాని వలెనే, స్వరము వేయుట, రాగభావము నరము చేసికొనుట,
మొదలగునవి, వచ్చినగాని వాని వాద్యమునందు వటుత్వము లేద
నెడివారు.

ఈ పనులుగాక ఏరు యో గ్రంథములో రెండు విషయములు
వ్రాసిరి. మూడవది సృత్యము. సృత్యము చేయుచు పై రెండు విషయ
ములను చేర్చుచు సృత్యము - గీతము - తాళము యో మూడిటిని
హానుమంతుడు మానవులకొరకు కూడా ప్రణావ నాద స్వరూపుడై,
బకప్పుడు నాదలోలుడై బకప్పుడు శబ్దములను కలపికూడా పాడుచు
బ్రహ్మసంద పరవశుడై సృత్యము గూడా చేసెడివాడు.

సంపూర్ణ ము

సర్వతొత్తుకపంచజాత్యేకతాత్ ప్రబంధము, పంచముఖి అభిప్రాయము

గానకళావిశారద - అరిపిరాల సత్యనారాయణమూర్తి

దక్కినాభారతంలో హరికథా సితామహాలుగా బిరుదు నొందిన క్రి. కే. శ్రీ మహబ్రాహ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారి ప్రతిభా విశేషము గురించి తెలియని వాగుండరనుట అతిశయోక్తి కని విషయముగును. ఇందుకు ముఖ్యకారణం, యా నుహానీయును సంగీత, సాహిత్య, నృత్యమూలందేగాక బహుభాషా కోవిషుడును, బహుగ్రంథరచయితయును. హరికథా కాలక్షేపము లొనర్చుటలో అదిగ్యతీయుడుగా పేరొందుటయేగాక అనేకమండి శిష్యులను కథా కాలక్షేపము లందు తీర్చులుగా చేయుటయే కారణముగును. ముఖ్యంగా అచ్చుతెలుగులో ఏరురచించిన గ్రంథమూలు అదిగ్యతీయుమగు ప్రశ్నస్తి నొందుటేగాక ఆదర్శగ్రంథమూలుగా పరిగణింపబడుట విశేషము. ఏకి సంగీత, సాహిత్య, తాళశాస్త్రములందు గల ప్రత్యేక విశిష్టతకు వాగు రచించిన “పంచముఖి” “దశవిధరాగ నవతి కుసుమమంజరి” యను గ్రంథమూలు ప్రబలతార్థమగును.

ఈ గ్రంథమునకు “పంచముఖి” యను పేరొసంగుటకొక ప్రత్యేకత విశిష్టత కూడా గలదు. ఏమనగా ! సుకవి సమూట్, వాల్మీకింశ సంభూతుడుగా, అవతరించిన శ్రీ త్వాగరాజస్వామివారు, చిత్తరంజనిరాగం_ఆదితాళంలో రచించిన ‘నాదతనుమనిశం శంకరం నమామి మేననసాశిరసా’ అనుకృతి చరణములో “సద్గ్యజాతాది పంచవక్తజ, సరిగమపథనీ_వరస ప్తస్వర” అని పేరొకైనట్లుగా, పరమేశ్వరుడు 1) సద్గ్యజాత 2) అఘోర 3) తమ్మరుష 4) ఈశాన 5) వామదేవ, మనెడి పంచముఖములను గలిగి, అందు సద్గ్యజాత ముఖమునుండి గాంథారము, అఘోర ముఖమునుండి మడ్డము, రిషభమును తత్పురుష ముఖమునుండి, పంచము, ఈశాన ముఖమునుండి మధ్యము, నిషాదములు, వామదేవ ముఖమునుండి ధైవతములను సప్తస్వరము లుద్భి వించినట్లుగా స్వపుపడుచున్నది. అంతేగాక పైన పేరొకైన పంచముఖములనుండి, మడ్డ, రిషభ_గాంథార, మధ్యము, పంచము, ధైవత, నిషా

దములను నప్తస్వరములేగా క్లో॥ సద్గోజాతే మఖేశంభో వామదేవేస్వ్య
 ఘోరకే॥ తప్పునుచేచ ఈశాన్యే జాతాచచ్చ త్వపూరుణయః॥ అను
 ప్రమాణమున 1) చచ్చమ్మట 2) చాచపుట 3) మట్టితాపుత్రిక
 4) సంపదేయమ్ 5) ఉద్ధుట, మనెడి సంచతాశములు కూడ వుద్ధవించి
 నఁఱల స్పష్టమగుచున్నది. వీటిని అపోతర శతతాశములంను మొదట
 సేర్కోనుట గమనించదగును. అయితే ఇవిగాక “వింశోతర శత
 తాశము”లు గూడ గలవు. అయితే యారకములైన తాశములంను
 నిశ్చయిలగు, గురు, ప్లత, కాకపాడ అంగములుండుటచే అని
 అమంగళ కరములుగా నెంచి వాడుకయిందంతగా లేకపోయెను. సశబ్ద
 క్రియలగు, లఘు, గ్రుత, అనుద్రుతములను, తాళాంగములతో కూడిన
 సప్తతాశములను, అని సంచబాతి లఘు ప్రస్తారముచే యేర్పడిన
 7 x 5 = 35 అగు “పంచత్రింశతి” తాశములు మాత్రమే నేడు సాధార
 ణంగా వాడుకలో నుండుట గమనించదగిన మాఖ్య విషయమగును. ఈ
 పంచబాతులు యేవనగా 1) ప్రతిశబ్దజాతి (3 అష్టరములు) 2) చతు
 రశబ్దజాతి (4 అష్టరములు) 3) ఖండబాతి (5 అష్టరములు) 4) మిశ
 బాతి (7 అష్టరములు) 5) సంకీర్ణజాతి (9 అష్టరములు) గలవి యగును.
 ఈ పంచబాతులు తాశషడంగములోని, లఘువునకు సంబంధించిన
 వగును. ఈ పంచబాతి లఘువులకే పంచబాతి ఏకతాశములని కూడ
 వ్యవహరించురు. “పంచముఖి” అను యాగ్రంథములోని ప్రత్యేక విశి
 షత యేమనగా ! ఒక్కోక్కోజాతి లఘువు లేక ఏక ఏకతాశమునందు రాగ
 విభాగమోని 1) సంపూర్ణ_సంపూర్ణ రాగములంను 9 స్వరసాహిత్య
 ఆవర్తములును 2) సంపూర్ణ_మాడవరాగములందు 9 స్వరసాహిత్య
 ఆవర్తములును, 3) మాడవ_సంపూర్ణ రాగములందు 9 స్వరసాహిత్య
 ఆవర్తములును, 4) సంపూర్ణ_బోడవ రాగములంను 9 స్వరసాహిత్య
 ఆవర్తములును, 5) బోడవ_సంపూర్ణ రాగములందు 9 స్వరసాహిత్య
 ఆవర్తములును, 6) మాడవ_మాడవ రాగములందు 9 స్వరసాహిత్య
 ఆవర్తములును, 7) మాడవ_బోడవ రాగములందు 9 స్వరసాహిత్య
 ములును, 8) బోడవ_మాడవ రాగములందు 9 స్వరసాహిత్య
 ఆవర్తములును, 9) బోడవ_బోడవ రాగములందు 9 స్వరసాహిత్య
 ఆవర్తములును, 10) వక్రరాగములందు 9 స్వరసాహిత్య ఆవర్తము

లను రచించటలో ఒక్క తాళావ ర్థమునకు 14 స్వరసాహిత్య అక్షరము లుండునట్లు రచించి యుండిరి. ఈవిధంగా ఒక్క రకములో 9 రాగములవంతున 10 రకములంకుగల $10 \times 9 = 90$ రాగము లందు రచించిన 90 సాహిత్యములలో ఆమూ రాగముల పేర్ల నుకూడా అర్థయ్కుముగా పొందుపఱచి యుండట యిందుగల ప్రత్యేక విశేషమగును. ఇదేవిధముగా “దశనిధరాగ నవతి ఈనుముంజరి” యనుపేర ఒక ప్రత్యేక స్వరసాహిత్య రచనకూడా 90 రాగములలో రచించి యుండుట యా గ్రాఫిటములోని మరియుక ప్రత్యేక విశేషమగును.

ఇక పంచముఖ అనునది శ్రీ దాసుగారు పంచజాత్యేక తాళములలో రూపొందించిన వివిధ రాగమాలికా సంగీతరచన యగును. ఈ రాగతాళ మాలికా రచన అవధాన రూపముగా ప్రదర్శించుటకు తగినట్లు రూపకల్పన చేసి యుండుట యిందుగల ప్రత్యేక విశిష్టత యగును. ఇదియొక విశ్వాస్త్రమైన అద్భుత రచనా విశేషసుగుననుట నిర్వివాదాంశమగు విషయమగును. ఎటుఱనగా పంచజాతులగు త్రిశ్ర, చతుర్శ్ర, ఖండ, ముశ్ర, సంకీర్ణజాతి 5 లఘువులకు మొత్తము అక్షరములు $3+4+5+7+9=28$ అగును. ఈ 5 జాతులలో ఒక్క జాతి లఘువులలో 9 రాగములవంతున నేర్చిరచగా $5 \times 9 = 45$ రాగము లగు చున్నవి. ఈ 45 రాగములందలి 45 స్వరసాహిత్యములను, పంచజాతుల మొత్తము అక్షరములగు 28 చే గుణించిన $45 \times 28 = 1260$ స్వరసాహిత్యక్రమములను ఆయా రాగములలో ఒక గాయకుడు పాడుచూ పైన దెలిపిన పంచజాతి ఏకతాళములను మరియొక అయిదుగురు గాయకులును ఒకేసారి ప్రారంభించి శుద్ధమైన, రాగ, లయలతో ప్రవర్తించినచో, ఈరాగ, తాళమాలికా అవధానమూ ఒకేసి రి పూర్తి అయి సభికులను సంభ్రమాశ్చర్యములను కలిగించు ననుటలో సందేహములేదు.

ఎటుఱనగా! 1260 సాహిత్యక్రమములు గల యారాగమాలికను పాడునపుడు త్రిశ్రజాతి లఘువు నేయుట $1260 \div 3 = 420$ ఆవ ర్థములలోను, చతుర్శ్రజాతి లఘువు వేయుట $1260 \div 4 = 315$ ఆవ ర్థములలోను, ఖండజాతి లఘువు వేయుట $1260 \div 5 = 252$ ఆవ ర్థములలోను, ముశ్రజాతి లఘువు వేయుట $1260 \div 7 = 180$ ఆవ ర్థములలోను, సంకీర్ణ

జాతి లఘువు నేయుట 1260÷9=140 ఆవర్తములలోను తాళరాగమాలికా రచన ఒకేసారి ముగిసి ఒక విచిత్రమైన అవధానముగా పరిణమించును. అతికిష్టమైన యా అవధానము ప్రదర్శించుటకు నిరీషమైన కాలములో తాళము వేయగలిగినటటియు ఆయో రాగలక్షణానుసారము వివిధ రాగములందలి సాహిత్య ఆవర్తములను కాలప్రమాణము ననుసరించి పాడగలిగినటటి అనుభవజ్ఞులగు గాయకులుచే ప్రదర్శించినప్పటి యా అవధానము జయప్రదమగును. శ్రీ దాసుగారు పై విధముగా ఆరుగురుకలసి ప్రదర్శించు పద్ధతియేగాక, ఒక్కరే యా రాగతాళమాలికా అవధానము ప్రదర్శించు పద్ధతినికూడ సూచించి యుండుట మరియు విశేషమగును. పైనదెలిషిన 1260 సాహిత్యక్షరములు గల యా రాగ, తాళమాలికా రచనను ఒక్కరే గాత్రమున పాడుచూ, ఆతని కుడిచేతితో త్రిశబ్దాతి లఘువును, ఎదనుచేతితో చతుర్శత జాతి లఘువును, కుడిభుజము కదలికతో ఖండజాతి లఘువును, ఎదనుభుజము కదలికతో మిశ్రజాతి లఘువును, శిరస్స కదలికతో సంకీర్ణ జాతి లఘువును ఒకేసారి పాటను, తాళములను ప్రారంభించి ప్రదర్శన చేసినచో యా ప్రదర్శనము జయప్రదముగా ముగియునని శ్రీ దాసుగారు సూచించినటుల తెలియుచున్నది. అయితే యిది కేవలము అసాధారణమైన ప్రదర్శన యని చెప్పక తప్పదు. అయితే యా రచనయేమి, యిది ప్రదర్శించు విధానమేమి, నిజంగా శ్రీ దాసుగారి అద్భుత మేధావుకైని, పాండిత్య ప్రతిభకును తార్కణమగునని చెప్పవచ్చును.

శ్రీ దాసుగారు యా “పంచముఖాని” దశవిధరాగ నవతి కుసుమమంజరిని క్రీ. శ. 1914లో రచించి 1933లో సమగ్రమైన రూపకల్పన చేసి 1933 ఫిబ్రవరి 1వ తేదీన తాము ప్రస్తిపొలుగానున్న విజయనగరం మహారాజావారి సంగీత కళాశాలలో ప్రదర్శించినటుల తెలియుచున్నది. ఇట్టి వినూత్మమైన గ్రంథమును ప్రకటించుటకు ఎంతో కృషి చేసి మిక్కిలి వ్యయ ప్రయోసలతో ప్రచురించిన కళాపోషకులగు శ్రీ క్రింది తాళ్వరావుగారు, మొత్తము అభివందనీయులగుదురని నా అభిప్రాయము.

ఇట్లు, గానకా విశారద,

అరివిరాల నత్యనారాయణమూర్తి

2. దశవిధ రాగ నవతి కుసుమ మంజరి

— సంగీతశేఖర శ్రీ నూకల విస సత్యనారాయణ

శ్రీ దాసుగారు రచించిన “దశవిధ రాగ నవతి కుసుమమంజరి” అను రాగమాలిక ఆపూర్వమైన రచన.

ఈ రాగమాలికయందు నూటయెనుబది (180) రాగములు కలిపి. ఇంత ఎక్కువ సంఖ్యగల రాగమాలికను పూర్వము ఎవ్వరూ రచించి యాండలేను. భవిష్యత్తునందు కూడ ఎవ్వరూ రచించ శేను అనినాటో అతిశయోక్తి కానేరదు. అందుచేతనే ఈరచన ఆపూర్వము నభూతోనభవిష్యతి.

ఈ రాగమాలికపేరు “దశవిధరాగనవతి కుసుమ మంజరి” దశవిధరాగములు ఇందుకలవు.

1. సర్వ సంపూర్ణ రాగములు 9 ఉన్నవి.

సర్వసంపూర్ణముగా అనగా ఆరోహణ అవరోహణయంగా న పస్వరములుకలవి అని అరుము.

2. మాడవ చౌడవరాగములు 9 ఉన్నవి

మాడవ చౌడవములు అగా ఆరోహణయందు ఆదు స్వరములు. అవరోహణయందు అయిను స్వరములు కలవి అని అరుము.

3. జౌడవ మాడవములు 9 ఉన్నవి.

అనగా ఆరోహణయందు 5 స్వరములు అవరోహణయందు 6 స్వరములు.

4. సంపూర్ణ జౌడవములు 9 ఉన్నవి.

అనగా ఆరోహణయందు సప్తస్వరములు అవరోహణయందు 5 స్వరములు గలది.

5. జౌడవ సంపూర్ణములు 9 ఉన్నవి

అనగా ఆరోహణయందు 5 అవరోహణయందు స్వప్నస్వరములు.

6. శుద్ధ పాడవరాగములు 9 ఉన్నవి.

శుద్ధమాషవనులు అనగా ఆరోహణయందు అవరోహణయందు కూడా ఆర్హి స్వరములు కలిపిన రాగములు.

7. సంపూర్ణ పాడవరాగములు 9 ఉన్నవి.

సంపూర్ణ పాడవములు అనగా ఆరోహణయందు స్వప్నస్వరములు.

అవరోహణయందు ఆస స్వరములు కలిగిన రాగములు.

8. పాడవ సంపూర్ణ ములు 9 ఉన్నవి.

పాడవ సంపూర్ణ ములు అనగా ఆరోహణయందు ఆరు (6) స్వరములు అవరోహణయందు స్వప్న (7) స్వరములు గలిగిన రాగములు.

9. శుద్ధ జౌడవములు 9 ఉన్నవి.

శుద్ధజౌడవములు అనగా ఆరోహణయందు అవరోహణయందు కూడా అయిదు (5) స్వరములు కలిగిన రాగములు.

10. వక్రరాగములు 99 ఉన్నవి.

వక్రరాగములు అనగా ఆరోహణ అవరోహణయందు స్వరములు క్రమపద్ధతిగా లేక హాయ్చ తెగ్గులిఁఁ వంఁరగా ఉండునవి అని ఆర్థము.

వశ్విధరాగములు అనగా హై పచిరకముల రాగములు అని ఆర్థము.

ఈ రాగమాలికయందు రాగములు దశవిధములుగానున్నవి. మొత్తము రాగములు 180 కలవు.

ఈ నూంపినుబడి రాగముల రాగమాలిక అతిదీ రమెనది.

ఈ రాగమాలిక చుంచుచుట్టుక పంచభాత్యేక తాళమున రచింప బడినది.

సర్వతాఛాత్మక పంచజాత్యేకతాశము అనగా :-

మొదట - పంచజాతి ఏకతాశము అనగా :-

తాశమునందు అయిమజాతులు కలిగు. త్రిస (3), చతుర్స్రస (4) ఖండ (5), శ్శిష్ట (6), సంకీర్ణ (9), జాతులు. తేడి ఏకతాశములని తూడా చెప్పివచ్చును. ఈ మొ ర్థిస్థా క్రియలు కూడిన 28 క్రియలు వచ్చును.

ఇట్లి 28 క్రియలు కలిగిన ఐస్ట ర్థములు 180 అయిపో పంచజాతులలో ఏకక్క జాతిక్కునే సరిపోవును.

అది ఎల్లప్పగా :-

28 ఐస్ట ర్థములు తేడి క్రియలు కలిగిన 180 ఆవ ర్థములు అనగా $180 \times 38 = 1260$ అయిములు (?) తేడి క్రియలు అగును.

ఈ 1260 ఆవ ర్థములు త్రిసముక, చతుర్స్రసముక, ఖండముక, శ్శిష్టముక, సంకీర్ణముకలలో ఏ ఏకతాశమునకే నుండి అన్ని తాశములకును రాగమాలికి మొదటిసుండి చివరిపుఁఁసు పాడినచో సరిగా సరిపోవును.

ఎల్లుసరిపోవును అనగా :-

త్రిస ఏక $1260 \div 3 = 420$ ఆవ ర్థములు,

చతుర్స్రస ఏక $1260 \div 4 = 315$ ఆవ ర్థములు,

ఖండ ఏక $1260 \div 5 = 252$ ఆవ ర్థములు,

శ్శిష్ట ఏక $1260 \div 7 = 180$ ఆవ ర్థములు,

సంకీర్ణ ఏక $1260 \div 9 = 140$ ఆవ ర్థములు అగును.

ఈ వై ఏక తాశములలో ఏ ఏకతాశమునంద్రింద్రిను తురాగమాలికను పాడవచ్చును.

ఇంకోక విశిష్టమైనది విచిత్రమైనది అను విశేషమేమన :

తురాగమాలికను ఒకరు పాపుచుండగా అయిదుగురు విద్యాసులు ఒకోకోక్కరు ఒకోకోక్కరు నకతాళమును వేయుచుండిన

రాగ మాలిక మొదలు పెట్టి ముగించు సరికి అయిదు నకతాళములు ముగియును:

మధ్యలో మాత్రము ముగియదు.

కూగా ఈ అయిదు తాళములు ఒక రేవేయును పాపుటుకు అపూర్వ సాధన చేసినచో ఇదిమొక అద్భుతమైన క్రియాయ్యగును.

అయిదు తాళములు ఒక రేవేయుట అన్నధ్యము.

శ్రీ దాసుగారు నారి శిష్యులలో థారణ, సాధన చేయగల ఓర్చు ఓపికఁగా ఒకరిధీంశు శిక్షణ గరిపిరి. అయిను తాళములు ఒకే సారి అయిదు శరీరాంగములతో వేయవలెను.

1. శ్రీప్రసాది = కుడిచేయ, 2. చతుర్స = ఎడమచేయు

3. ఖండ = కుడిభుజం, 4. మృష = ఎడమభుజం

5. సంకీర్ణ = శిరస్సు.

ఈ ప్రధానికి “పంచముఖ” అని శ్రీ దాసుగారు పేరుపెట్టిరి. పరమ శివునికి అయిదు ముఖములు. సద్గుర్జాత, వామదేవ, శ్వాస, తత్త్వసుమ, అఘోర, ఈ అయిదు ముఖములనుండి అయిదుజాతులు తాళములు; సత్పుస్వరములు ఉద్భవించినవి. అను నార్యాక్తి నను సరించి శ్రీ దాసుగారు ఈసత్పతాళాత్మక పంచజాత్యేక తాళమునకు పంచముఖ అగ్ని నామమును ఒపంగుట ముదావహాను.

“పంచముఖ” లేకి సత్పతాళాత్మక పంచజాత్యేక తాళమునందు ఈ రాగమాలికా ప్రాణమును పాపుట కంపించు ప్రసాదము కనుకను ఈరాగ లూలికా ప్రాపంచము లుఁఁఁ క్రిభాన్వమును, రాగప్రధాన

మైనది. కీ గూపూర్వకము నాచేత్య విశేషములు కలిపి కషుకనూ, శ్రీదాసురారు తురాగ సూత్రికసా సుంభవసుదుర్వాసో మిశ్రబాతి నికటాశమున తొండెనులోము. ముగ్గిలి 90 రాగములు, వీంకంటాలు తుక్కిలు 40 రాగములు మాలికసా రాగములు కీగా న్నాచిరి. మిశ్రజాతి నికటాశములు తొండెనులు తొండెను ఆవర్తములు 14 అశ్వములు, 3 ఎ కాలములు 28 అశ్వములు కొప్పులన ఈ రాగమాలికను పాచుకొనవచ్చును.

ప్రాణమాల ను తెలు గుంపు ఇంచు రము విశేషముగా ప్రాణములు కారాగు. ప్రాణములు ముగ్గిలును ప్రాణమాల కీలు. కొప్పులు.

కీగా శ్రీదాసుగారి ప్రజ్ఞాపాటవమును సంగీత లయవిద్యాం సులోగా తేం తేల్ల మొసర్పుత్తతు ఈ గామాలికా పచుధమును “పంచాంగా” తొవుండుగా కాంపింగులు అని ఇంధించాలు తపాలు యన్మాటక కీలు⁶. ఈ గుర్తింపురాగసపత్రి కుంపములంబాలిని, ఈ పుత్రాశ్రూర్ముల పుచ్ఛజాత్యేత తొండెనులు సంచమాళ తొండెనులు నొపోవువులు రచించిరి.

ఇకరాగపిష్టయము

ఈ రాగమాలికా ప్రబంధమునంగు దశవిధరాగములక లపు. ఈ దశవిధరాగములపేర్లు మొదట వివరింపబడినవి.

ప్రతీరాగములగల ఆరోహణ అవరోహణాది విశేషములతో స్వరము అండులుగ కనించబడినది. ప్రతి రాగమాలికయొక్క సాహాత్య భాగమున ఆరాగముపేరు భగవత్ కీర్తన పూర్వాశమగా చౌపీంచబడినది.

శ్రీర్ఘనాసాహాత్యమున ఆకీర్ఘనమొక్క రాగమును నిర్దేశించుట పూర్వాశము నంగిలి ప్రముఖాశ్రూర్ముల నొక్కాలన శ్రీ మామున్నామి వీత్తుంచే చుప్పినవి. లార్మ. శ్రీదాసుగారాంగా ఈ ఉంగామాలికా ప్రబంధములనుచూసుకు రాగమాలమును చెప్పట మిశ్రితి విశేషము.

క్రీర్ప సాహార్ణవు రాగులు వేషు వచ్చున్నా రచించినచో తరువాత తరమువారికి ఆక్రీర్పను ఉచ్చాగమును వాడవలెను చెప్పునట్టును, ఇంకొక దాగిలున వరాల్ను ఆక్రీర్పను చూడుటకు ఆహారశము లేకుండ ఆక్రీర్పనా వాటిలు కూడా పరాణును జాసింగిలు టుసుగులు మిగుండ విశేషము.

తురాగులు కు పూర్వా శింగా రాఘవాలు, నత్యా రణి మొదలును మేళక ర్పరాగుమంగులు అన్నాలంగి, చాపని, మూతపలి మొదలైన మేళక ర్పరాగుమంగులు కు ముఖులు లోక్కుల్లో రత్నాకరి, చంద్రి, నాగధూమిమేళకులు కు ప్రయుష రాగములు డాన్స్ ప్రైపర్, పనం, నారాయణి, సాంగ్రహ ముఖులైన కు ముఖులు-పూర్వ నారాయణి, సునాదనివేచిన నాస్క్రాపలి మొదలైన రిక్కిరాగుములు-మేళురంజిని, సుప్రసాది నూతలైన క్రిష్మరాగుములు-భూషాలము, మధ్యమాపలి మొదలైన పూర్వ ప్రాప్తిరాగుములు-పూర్వాగపరాశి, ముఖారి మొదలైన కుమారి ప్రాప్తిముఖ రాగుములు-ఆసంద్భుత రని, నీలాంబరి, జారండరి మొదలైన శ్రీగార్ణవ ప్రాప్తిముఖ రాగుములు-మోహన, కొన్సానులు మొదలైన నీరరస ప్రఫాన రాగుములు యెన్నోకలవు.

సంగీత విద్యాంసులైనా రు తురాగుమాలికా ప్రబంధమును వల్లించి, నిష్టాగులు సాధనాచసినాలికి అసాధ్యమైన విషయము సంగీతమున గాని ఉపాధానగుసగాని ఉడగు అనుట అతిశయోక్తికాదు.

తురాగుపరాశి విద్యార్థులకు బోధించినచో-రాగపూలికలో మొదటిరాగుమును వెంచ్చుకొనుటాను విద్యార్థిగమందువ్యక్తి 180వ (ఆప్తికు) మాసి, ప్రాప్తికు విద్యార్థిగమాను నిష్టాంసుకుగా రూపొందునుట నిర్విషాదాంశము.

ఆమహామహులస్తు న్నాజోహరు !

మహాకవి, మధుర సరవ్వుతి

శ్రీ. యస్త్వ జోగారావు, M. A., Ph. D.

Professor and Head, Telugu Dept.

Andhra University, WALTAIR

Formerly Professor of Telugu, Leningrad University, USSR.

సంపాదకీయము

ఱ. పంచముత్తి :-

ఈ అప్పార్య రాగ ఆశ్రమంథసుమి కూతుర్లలో వస్తుదు, మాతుపుల్లో ఉన్నాడు అయిన శ్రీదాసుగారు తను కలోర వ్యషపసాయపు ఫలసాముగా సంగీత జాగర్ఖాథేయతులు 1914 నంలిపాంత మున రూపొందించిరి. అంతా ద్వయప్రచుర్యవ ప్రచుర్య ను త్త నుండాల మగు సుబహ్నృఘ్నయ్యనుసును శ్లోకాలాయి చేంచి ఆశనిచేతి బిరు దందెయగు వీరఘంటా ప్రకణమును విప్పించింది. ఈ సన్ని వేశము 1922లో ప్రకటితుమై దాసుగారి కంకిషిష్టున శ్రీపసుసుర్మి కృష్ణ మూర్తిగారి పార్యతీ పెటాయ జాతులు కృతిపదాన పద్మములందు ప్రస్తుతమైనది. అందు దాసుగారు “పంచమిత్త పరమేశ్వరులు”గా శ్రీ పంచబడిరి. దాసుగారు దానికి 1938లో కొనుగోలు రూపుకల్పన గావించిరి. 1-2-1938న లఘుసంగీత కళాలాయి వార్లు శ్లోకప కందర్భమున దాసుగారు మరియొకమూర్తి సందర్భాభిప్రాయించిరి. (పూర్వా. అంధపుత్రిక 1-3-1938) 1-10-1958న శ్లోకాలలో నామ మృదం కొత్తప్రాపాచార్యును అయిన శ్రీ శ్రీపాద సన్మానిసిరావుగారు తెగ్దపరిశ్శాస్కర్త కెత్తిను తయారుచేసిరి. పంచమిత్తిని నేను ప్రపంచమిత్త పాను శ్రీ మట్టురామాశ్రీశ్రీగారు వీర దాసుగారు శ్లోకాలగు క్రి. శే. మట్టురామాశ్రీశ్రీగారు సంగమేశ్వరశ్రీశ్రీగారై కడ 12 సంఖ్యలు అభ్యసించిరట. నాను దాసుగారికి సమకాలికులే. వారి పంచమిత్తా దాసుగారు దానికిలోంకి భిస్కుముగా నుస్కుది. ఈపంచమిత్తానే ఎముళేఖిరు నును కొనుకొనున శ్రీండ్ర అను

పీంచిన లోటులో “పోబ్బులు” ఉన్నామని. దీని దాసుగాలేకండు ఆమి వత్సరమయిలు నాథనచేసి పాచికెక్కిపు ఎండు ప్రైకోనిపెల్లి కళ్ళుమాసుగారు. అయిన అప్పణి పోబ్బులు. ఏకాక్కుపోం. క్లోక్కుపోం నామును గుస్సుపుపోం. (కుంచుపోం క్లోక్కుపోం నాట్టుపోం క్లోక్కుపోం నారాయణ పాం ప్రత్యేకసంశోభ 1965 ఫిబ్రవరిది నూడదగు...)

ఈ పుచుములు గురించి మా నుచుబమేసి నారాయణదాస సమాచారమైన ఒక సంగీత విష్ణువేఖన రీతి క్రిందినిథియగా నుస్సుది :-

“వింటి గుస్సిత మట్టుం ఎప్పుకంభాగ్యం ప్రిషప్పిమాత్రా పరి మిత రంచచా త్యేక శ్రావచంచక యుగప్పుంచావ యవారంభ సనూపన నిబద్ధతినాయి తిప్పుత్తి | నీరాలా ప్రతితినాదముక్క ఘుటిత ప్పుడశవిధ స్వరక్రిం సంపూర్ణరవక దైవవిష్ణురాగాగా స్తి ప్రిథింపిశారూప పంచ దేవతాత్మక రంచములుక్కుగానాని సంకీర్తసమ్మ.”

ప్రేస్, చతుర్ణస, ఖండ, మిశ, రంకీర్జాతులయ్యెదు ఘూతలు ప్రత్యేకముగా రెండు పాదములలో కొడు ఘూతలు, ఔండు జేములలో రెండు ఘూతలు. రెండు శాహుపులాల్లో నొక ఘూత దొవ్వునఁ బ్రచటిం చుచుఁ బంచదేవతానామ సంకీర్తసముఁ బదునాఱు వింధ స్వరములు గల పద్మస్తును రాగములు వరుసగా మాన్మాళు ప్రథమాలమున రెండవ తూర్పి ముంగ్చుఱు గుర్తు రెండవ కూలు నిష్టాంశు సమాంశు తేపముమ్మాళు మూడవకూలుగునఁ బ్రచటించుచుఁ బుచువయములు ఇంచబాత్యేక తాళఘూతి లాంచుచు నొక్కుగారి మెడ్లింగి శిరిగి యొక్కసారి నుగియు వట్ట పాచుటకే తోర్పుపంచదిన ప్రసంగాత్మించు”.

అ. రశవిధరాగ నవతి కుసుమ మంజరి :-

1938 లో తన నామేశ్వరు చుండుచుంబున శ్రీదాసు గారు శాయిషుమాలే కేగి దేవిదర్శనము చేసికొని దేవిసున రూపముగా నాస్యతో దగ్గసీయ నై పుణ్యములో ఈసూజరీ పరికల్పనముగావిశిష్టి.

ఇంద త్యపూర్వమైన రాగ ప్రజ్ఞా | పాగల్భు యమును ప్రదర్శించిరి, పంచ మథ్య తాళ ప్రజను కూడ పరిధవించిరి. అసలా మహామహుని సంగీత ప్రజ్ఞ పంచముథీనమును దశవిధముమాగాదు— అది బహుమథీనము, అసంతుధమును.

దాసగారి యా రచనల గురించి వారి అల్లుడు కీ॥ శే॥ ఉపాధ్యాయుల అప్పల నరసయ్యగారికి కీ॥ శే॥ విస్తా అప్పరావుగారు 16-4-54న ఒక ఉత్తరములో నిట్లు | వాసిరి. “మా రిచ్చిన మా మామగారి సంగీత రచనను విజయనగనము కాలేజీలో ఇచ్చినారు. వారు ఇది పాడుటకు కొన్ని సందర్భములు తక్కువయని ఇచ్చివేసినారు. పుచ్చుకొని సంవత్సర మైనది. సాధారణులకు ఇది కొఱుషబ్దదు. అదిగాక దీనియందు భక్తి ప్రశ్రదలు పట్టువల అభిమానము కలవారుకాని దీనిని సాధించుటేరు. అట్టి వారు కనపడేవగకు ఏమా చేయలేము.”

ఈ కృతుల గురించి తిరుపతి శ్రీ వేంకటేశ్వర బీరియంటలే ఇన్స్టిట్యూటు డైరక్టరు కీ॥ శే॥ పరప స్తురామానుజస్వామిగారు శ్రీ కృమార్యనారాయణ (అడ్వైటేటు, విజయనగరము) గారికి 18-3-55న వ్రాసిన జాబులో నిట్లున్నది.

“Sri Rallapalli Anantha Krishna Sarma, Reader in Music examined them and expressed the view that they reflected the high musical talents and the deep learning of the author. It is certainly a great feat that the author had accomplished in these works.”

దశవిధరాగ నవతి కుసుమమంజరి గురించి దాసగారి నాటి యొక సంగీత విద్యాంసుని వక్కణః—

“ఇందలి మేళక ర్తరాగములు. జన్యరాగములు మొదలగునవి పతి గాయకునకును, ప్రతి జంతువాద్యము వాయించువారికి నీలగు పనితనను ప్రసుతయందు పరిషుద్ధత తాళమునంగు మంచి క్రణిషము మొదలగునవి ఏర్పడు కవకాశ మిచ్చునని దాసగారు దీనిని తయారు

చేసిరి. దీనివలన మనోలసు నేసిగ్నమను. ఇది విద్యాంసులు మాత్రమే కృషిచేయ తగినది; మృదంగము వాయిచువారుకూడా ప్రత్యేకముగా సాధనచేయకగినది. పూర్వాచార్యులు సంగీత వాగ్దేయకారులు వెంకట మఖ, ముత్తుస్వామి నీటీతులు ప్రభృతులని నతురండిప్రకాశిక సంగీత సంప్రదాయు ఇదగ్నిని మోదలుగా గంధములందు దీనిని పోలినవి అందందు కన్నించు. ప్రస్తుతిస్సుగా ఇట్టి సంగీతమనను చేయువారుగాని వాటిని స్వీరపరచి శబ్దములను గోచరించి యావిధముగా వాసినవారు గానిలేదు. ఇది పాగీంమహాను దూరి ప్రతి విచక్షణాను మంచి తాళ విచక్షణము, థారాక్రమాగ అలవడులు నీక్కువము. ఇందు జతపర్చుబడిన పంచముఖయను అనును జాతులను ఆయుగు అంగములతో ఒకే కాలమున అన్ని అంగమూలతో సంకీర్ణ ముఖ ఖండ చతురశ్ర తిస్ర జాతు లను ఏ యూ రాగమునకు ఆ యూ జాతి ఉదాహరణ - తకథికి తథిగిణత, తక తథిగిణత, తథిగిణత, కెటుటక, తాకిటి - ఈ ఆయుగు జాతులను అన్ని అంగములతో ఒకేసారి చూపించిన నీనినే పంచముఖ యందురు. ఇది తాళశతావధానము. ఇట్టిని మన దేశముకువేయు విద్యాంసులు వంద సంవత్సరములకు వెనుక ఉండడివారు -

ఇట్టి పనిశాశనముగల మూక్తాయిలను సంగీతము నేర్చుకొనునట్టే వెనుకటి కాలమాదు శిష్యసరాపర ఇట్టి ధీమంతులవద్ద చెప్పుకొని దానిని పదేపదే సాధకముచేసి సాధించెడినారు. నేడు యిట్టి పనితనమును యెవ్వరును సాధించుకు చూసుకొనుటలేదు. ఛందస్సు అలంకారములు మొదలగు ఉట్టుబోసు కవిత్వమునకు యెలూగునో సంగీతమునకు గూడ స్వర శబ్ద జానములు ఆపశ్యించుంచు. శ్రీ దాసుగారు గాయకుడు, సమస్త తాళములను జంత్రివాద్యములకు సంబంధించు శబ్దములను వేయగలిగిననాడే వానిని గాయకుడని పేర్కొనడివారు. మార్గంగి తునకు కూడా సంగీతజ్ఞునికి లేనే స్వరము వేయుట, రాగభావము నరము చేసుకొనట మొదంగుని వచ్చించాని, వాసివాద్యమునందు పటుత్వము

లేదనడివారు. ఈ పనులుగాక వీను ఈ సృత్యము చేయుచు, ప్రేరిండు విషయములను చేర్చుచు, నృత్యము, గీతము, తూర్పులు ఈ మూడింటిని వానుమంతునివలె మాసవులకొగకు గాసండా త్రణపనాదస్వరూపుడై ఒకప్పుడు. నాదలోల్లుడై ఒకప్పుడు శబ్దములగార కలిపి పాడుచు బ్రహ్మానందపరశుద్ధగునపుకు నృత్యముకూడ చేసివారు. అట్టివిధమున వానుమంతునివలె పాడువారు ఒక్క నారాయణదాసుగారుమాత్రమే, అన్ని శాలములలోను సంగీతపంచములో పేర్కొనగలిగినవారు.

వారు ఈవిధమూ గానముచేయుటార్క, గోజు పది పంచ్రిండు గంఱులకాలము ఇట్లు అన్నార్ధతాళములను రాగములను వారు స్వయముగావాసి యెవ్వట్టికెనా సంగీతత్రపంచమునకు ఇవి నహకరించవలెనను నత్తుంకల్పముతో ప్రాయిలు తంధులు యద్వము. ఇట్టి మహాత్మల్పు గ్రంథములను నమస్తగాయిలు వారివారి కృష్ణిని బట్టి నీసిన బహుప్రచారములోనికి శస్త్రానిపమ్మటిలు దీషపూరి ఆంధ్రదేశ సంగీతపత్రముని నిలుపుకొందురుగాక.”

శ. శ్రీ మంబుగాను కృష్ణదాసుగారి “మృదంగవాద్యభోధిని” అను గ్రంథము 25-26 పుటులలో శ్రీ దాసుగారి సంగీతపత్రజ్ఞ గురించి యుట్లు పేర్కొనబడినది :—

ఎ) ద్రుతకాలమిత్రము :

“పూర్వాలై న నారాయణదాసుగారు హరితథారచసలలో ద్రుత కాలమిత్రము ప్రయోగించియున్నారు. ఈ రచన పీరివ్వలు, నేఘలు, నృత్యముని ధానించపలయును. ఎంతకు పూర్వాలై యున్న సుదర్శన దాసుగారు దచ్చించిపోతాడు. తాళ్ళాగాళ్లు కీర్తనలలో గూడ రూపక తాళములోనున్న నవో కీర్తనలకు తప్ప బహుకీర్తపలలో ద్రుతకాల మిత్రము లేనేలేదు.”

బ) లయబ్రహ్మ :

“స్వకృషివలన మాతమే తనకుదా సాధించుకొన్న సమస్త వేద శాస్త్ర విశేషముల న్నమ హరికథాగాన సమయమున బహుముఖ పాండిత్యముతోచ బండితులు మెచ్చనట్లు వెల్లడించుచుద్దిసాయులనాభకుచు మట్టులముల న్నర్తనము చేయుచు లయబ్రహ్మ మను ప్రభ్యతిగాంచిరి.

స) గండ పెండెర ఘన సన్మానము :

“శుడి యెడమ చేతులన్నమ విషసుజాతుల స్వీణ వాయించి తన యనయ్య సాధ్య ప్రతిభకు మిక్కిలి సంభోషించి చల్లపల్లి రాజు శ్రీ అంకినీడు మల్లి కార్యున ప్రసాదరావుగారిచే రర్చులో బంగారు గండ పెండెరము న్నొడిగించుకొనిరి.”

2. పంచమువి - మణ్ణువి

(ఆపూర్వ రాగతాళ ప్రబంధము)

— నణీత శేఖర శ్రీ మాకల చిన నత్యనారాయణ

శ్రీమద్జ్ఞాడాదిభ్టు నారాయణదాసుగారు రచించిన పంచ ముఖ, మణ్ణుఖ అనుసది ఒక అపూర్వ రాగతాళ ప్రబంధం. శంకరుడు పంచములుడు సద్వ్యోజాతి, వామదేవ, ఈశాన, తత్త్వరుష, అష్టార అని ఆ ముఖముల నామములు. మణ్ణుఖయను ప్రకియకూడ పంచముఖ ప్రబంధమునందే ఇమిడియున్నది. శంకరునికి అయిదుముఖములుండు టయు, ఆ నామములవల్ల పంచముఖయను నామము ఈ రాగతాళ ప్రబంధమునకు తగియుండుటయేగాక, శివపంచాయతనమునుబట్టి పంచ ముఖ యను నామము ఈ ప్రబంధమునకు ఒనంగబడినది. ఎల్లనగా ఈ ప్రబంధమునగల సాహిత్యము “ఆదిత్య మంబికాం విష్ణుం గణాధం మహేశ్వరం భజ” ఈ సాహిత్యమున మొత్తము 28 ప్రాస్వాత్మరములు గలవు.

ఈ సాహిత్యము ఈ రాగతాళ ప్రబంధమున 45 సార్లు ఆవర్తమగును. 45 ఆవర్తములు తిరుగును. ఒక్కొక్క ఆవర్తమునకు 28 అత్తరములు (లేక) క్రియలు ఉన్నవి.

ఈ ప్రబంధమునగల 45 ఆవర్తములు 45 రాగములలో రచింపబడియున్నవి. ఈ రాగములన్నియు ప్రసిద్ధరాగములు, మేళకర్తరాగములు, రక్తరాగములు అయి ఉన్నవి. రాగముల వేర్లు మాత్రము ఆవర్త ప్రారంభమున వ్యాయబడియున్నవి. శ్రీ చాసుగారు ధాతు అంగా స్వర రచన చేసించుండనచ్చును గాని గంధవిసర సంశయమచే ఆ స్వర రచన చేర్చియుండలేదు.

స్వరముకూడా సాహిత్య అక్షరముల్లాపె వ్రాయుటకు ఈ పటిక యందు (Table) నీలులేక సదలివేసయంనురు. కిర్తనరూపమున స్వరము సాహిత్యము వ్రాసినచో స్వరముకూడ చేర్చునవకాశము గలదు.

ఇందుగల రాగములు

1	2	3	4	5
1) మేచకల్యాణి.	కొండాజీ, కీదారగాళి, రసికప్రియ, జంగుణాటి,			
2) తోడి,	దర్శను.	నవరోజు, నీలాంబరి,	నశబ్ద రవి	
3) ముఖారి,	మోహన,	కనకాంగి,	రాగవర్ధని,	శ్రీరాగం,
4) మేచకల్యాణి.	తామరూప.	రోడి.	రత్నాంగి,	జామూహారి
5) తోడి,	సంధ్యమాపరి,	నాట్యభేరవి,	నీలాంబి,	నట్టభేరవి,
6) ముఖారి,	మోహన.	సంగ్మాటి,	రాగవర్ధని,	శ్రీరాగం,
7) మేచకల్యాణి,	సంఘనర్పని.	కాఫీ,	వరాళి.	రసికప్రియ,
8) జంగుణాటి,	శోడి,	శవభాంబరి,	నవరోజు,	నీలాంబరి,
9) నశబ్ద రవి,	ముఖారి.	సూహన,	శల్యాటి, మధ్యమాపతి	

$9 \times 5 = 45$ ఆవర్తనములకు 45 రాగములు.

తాళ నంబంధమైన విశేషములు

ఈ రాగలాళ ప్రబంధము ఆవర్తనమునకు 28 అక్షరములు చొప్పున 45 ఆవర్తనములు కలిగియున్నది.

అనగా 45 ఆవర్తనములు మొత్తపు అక్షరములు $45 \times 28 = 1260$ అక్షరములు లేక ప్రక్రియలు అనే కూడ అనపచ్చను.

ఈ సెప్పు లైప్ నొండు అయిను జానుల నీళతాపములు ఇమిడి యున్నవి.

తాళ విభాగమునందు చూసులు అయిదు ఉన్నవి. అనిక్రమముగా

- 1) త్రీప్రసాది
- 2) చండిలిసంజాతి
- 3) అంజబాలి
- 4) మిశ్రజాతి
- 5) సంకీర్జాతి.

త్రిప్ర జాతికి	3 క్రియలు
చతుర్ప్ర జాతికి	4 క్రియలు
ఖండ జాతికి	5 క్రియలు
మృష జాతికి	7 క్రియలు
సంకీర్ణ జాతికి	9 క్రియలు

జాతిని వెయుట (అనుమించుట) 91 ఎమ్మువు సహాయము కావలెను. ఎమ్మువున్నానే జాతిని చేఱా స్తోత్రాలు నేయావలెను.

త్రిప్ర జాతిని అనుమించుట :— దక్కించా స్తోత్రమును వాయిదా స్తోత్రముపై ఘూర్చి పేసి, చిట్టకెన్వేం, ఆరాధ్యకశు నేసి పచో త్రిప్రజాతి లఘువు అగును. గీర్ణికి 3 | క్రియలు గుంపు. ఇద్దే అన్ని జాతుల లఘువులకు ఒక ఘూర్చి తక్కి న | క్రియలు గుంపు సంసరించి అన్ని ప్రేర్ణల వేయుచుండవలెను.

ఇక తాళముఁఁ ఏక (7) గుంపు. | ధువతొశము, మయ్యతాళము, రూపకతాళము, రుంపతాళము, ప్రిప్రుతాళము. అటతాళము, నీకతాళము.

నీకతాళమునకు ఒకటే అంగము కలదు. ఆ అంగము ఒఫువు మూత్రము.

నీకతాళములు 5 విధములు

త్రిప్ర నీక	3 క్రియలు
చతుర్ప్ర నీక	4 , ,
ఖండ నీక	5 , ,
మృష నీక	7 , ,
సంకీర్ణ నీక	9 , ,

ఈ రాగ తాళ ప్రపంచమున గాలి 28 అక్షరముల యొక్క 45 ఆవ ర్థముఁఁఁ ఈ ఆయిను నీకతాళములు 9 తాళమునకే నన్నా

సరిపోవును. అంతేకాక ఈ అయిదు ఏకతాళములను అన్నింటినీ ఒకేసారి (Simultaneous) వేయుచు పాడినను 45 ఆవర్తములు పూర్తి అగునప్పటికే సరిపోవును.

ఈ పండికాలు యను రాగతాళ ప్రబంధము యొక్క విశేషము విశిష్టత ఇట్టిది అయి ఉన్నది.

అది ఎట్లు సరిపోవుననగా-

ప్రబంధము యొక్క మొత్తపు క్రియలు 1260.

1) త్రిస్తజ్ఞతి ఏకతాళము (3 క్రియలు)

$$1260 \div 3 = 420.$$

ఈ ప్రబంధములు త్రిస్తజ్ఞతి ఏకతాళమునందు పాడినచో ప్రబంధము పూర్తి అగునరికి ఈ ఏకతాళము 420 సార్లు ఆవుత్తి యగుచు సరిపోవును.

2) చతుర్స్తజ్ఞతి ఏకతాళము 4 క్రియలు.

$$1260 \div 4 = 315.$$

ఈ ప్రబంధమును చతుర్స్త ఏకతాళమునందు పాడినచో ప్రబంధము పూర్తి యగుసరికి ఈ చతుర్స్త ఏకతాళము 315 సార్లు ఆవుత్తి యగుచు, సరిపోవును.

3) ఖండజ్ఞతి ఏకతాళము 5 క్రియలు

$$1260 \div 5 = 252$$

ఈ ప్రబంధమును ఖండజ్ఞతి ఏకతాళమునందు పాడినచో ప్రబంధము పూర్తి యగుసరికి ఈ ఖండజ్ఞతి ఏకతాళము 252 సార్లు ఆవుత్తి యగుచు సరిపోవును.

4) మిత్రజ్ఞతి ఏకతాళము 7 క్రియలు

$$1260 \div 7 = 180$$

ఈ ప్రజంధమును ముశ్జాతి ఏకతాళమునందు పాడినచో, ప్రబంధము పూర్తియగు సరికి ఈ ముశ్జాతి ఏకతాళము 180 సార్లు ఆవుత్తమగుచు సరిపోవును.

5) సంకీర్ణ జాతి ఏకతాళము 9 క్రియలు

$$1260 \div 9 = 140$$

ఈ ప్రబంధము సంకీర్ణ జాతి ఏకతాళమునందు పాడినచో, ప్రబంధము పూర్తియగుసరికి ఈ సంకీర్ణ జాతి ఏకతాళము 140 సార్లు ఆవుత్తియగుచు సరిపోవును.

అట్లుగాక 45 ఆవ రఘులు పూర్తికాక మునుపు ముగించినచో ఏదో ఒక తాళము మిగిలిపోవుచునుండును. ఈ అయిను తాళములందు ఏదో ఒక తాళము పూర్తికాదు.

అందుకు కారణము :—

$$3 \mid \begin{array}{l} 3, 4, 5, 7, 9, \\ \hline 1, 4, 5, 7, 8, \end{array}$$

$$3 \times 4 \times 5 \times 7 \times 3 = 1260.$$

ఈ అయిను సంఖ్యల యొక్క L. C. M. (క. సా. గు.) కనిపుసామాన్యగుణిజము 1260 అగుటయే ఇందుకు కారణము.

షష్ఠ్యావీ వివరణము

ఈ వంచముఫి అను రాగతాళ ప్రబంధమును బెవతాళమునందు కూడా అనుషీంపవచ్చును.

ఈ ఆరవతాళము సేతు లఘుశేఖరము. ఇది ఒక విచిత్రమైన తాళము :—

వైషణులు వీణావాదన నొనర్చునపుడు ఆరు అష్టరములకొకసారి తాళతంత్రులను మిచు సంపదాయము కలదు. ఇట్లు ఆరు అష్టరములకు ఒకసారి మిచుటనే “లఘుశేఖరము” అని యందురు.

28 అష్టరములు గలిగిన 45 ఆవ ర్తముల పంచముఖాని ఈ లఘుశేఖర తాళమునందు వేయుటనే మఱ్ఱుఖ అని కూడా ఈ ప్రబంధము నకే పెరువచ్చినది.

$$12600 \div 6 = 210$$

ఈ ప్రబంధమును లఘుశేఖరమునందు పాడినచో ప్రశంధము పూర్తియగుసరికి ఈ లఘుశేఖరము 210 సార్లు ఆవుల్తీయగుచు సరి పోవును.

పంచముఖి ప్రదర్శన

‘పంచముఖాని’ కి తాళములతో వేయుచు పాడుట చాలా కష్టసాధ్యము. పట్టుదల, ఓరు, దీక్షతో ఈ ప్రబంధమును ఒక గాత్రసంగీత విద్యాంసుడు కసీసము ఒక సావత్సరము సాధన చేయవలెను.

ఆ సంగీతవిద్యాంసుడు ఈ ప్రబంధమును పాడుచూ, అయిదు తాళములను తనమొక్క శిరస్సుతోను, రెండు చేతులతోనూ, రెండు భుజములతోనూ వేయుచు శ్రీతలకు చూపించవలెను.

ఆ గాత్రజ్ఞనిమొక్క తాళముహాన ముసరిగానున్నదో లేదో కనుగొనుటకు అయిదుగుసు విద్యాంసులు లయూతితాళములయందు నిష్టాత్మలైనవారు, ఆగాత్రజ్ఞని (Performer)ఎగురుగాకూర్చుని, ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క తాళమును వేయుచు వారి వారి తాళములకు గాత్రజ్ఞదువేయు తాళములు సరిపోవుచున్నదో లేదో గమనించుచుందురు.

ఈ ప్రదర్శన ఒక అపూర్వమైన విద్యదర్శిసునకు సంబధించిన కళాఖండము.

ఈ అపూర్వమైన రాగతాళ ప్రభంధమును శ్రీ దాసుగారు తమ అపూర్వమైన ప్రతిభాశక్తి చే వాగధీశ్వరి కట్టాటుముచే రచించిరి.

పూర్వము రాగమాలికలు రచించినవారు కలరు; తాళమాలికలను రచించినవారు కలరు; రాగతాళమాలికలను రచించిన మేధావులు కూడా లేకపోలేదు. అట్టివాళ్లలో మహావైద్యనాథయ్యరుగారు ముఖ్యులు. కాని శ్రీ దాసుగారు రచించిన ఈ పంచమాఖ మరియు మఱ్ఱుఖ అను ఈప్రబంధము 45 రాగములలో, 5 తాళములలో, మరియు ఆరు తాళములలో కూడా 45 అవర్తనులు గలిగి ఒకరే అన్ని తాళములు వేయును పాటను పాడుచు ప్రదర్శించు ప్రక్రియ గలిగిన ఈ ప్రబంధము అద్వితీయము, అపూర్వము, సభూతో నభవిష్యతి - అనుట అతిశయోక్తి కాదు.

ఈ ప్రబంధమును పాడగలిగిన సమర్పణ ఈనాడు ఉన్నారు. కాని ఈ ప్రక్రియను ఓర్పులో విని, చూచి, ఆనందించు శ్రీతలు రసికులు ప్రజలలో సన్నగిల్లుచున్నారు. కృష్ణాటకసంగీతము శాస్త్రియగానమే మోటు అగుచున్న ఈ కాలమునందు ఇట్టి ప్రక్రియను ఆస్వాదించు భాగ్యము వునకు కలదా అని ప్రత్యుండుకొని, ఇట్టి అపూర్వ సంగీత లయాత్మకమైన ప్రబంధమును వూరలి పుసరుజీవింపచేయు బాధ్యత, ధర్మము మనదేశ సంగీతవిద్యాంసులైపైని, రసికజనులైపైని, ప్రభుత్వము లైని ఎంతైననూ కలదు.

ఈ పంచమాఖని ప్రదర్శించు విద్యాంసులు ఒకరిద్దరు మాత్రము ప్రశ్నతము కలరు. వారిని ప్రశ్నప్రశాంచి, వారిచే ప్రదర్శనములు వీరానుటు చేయు బాధ్యత మన మిరసే ఉన్నది.

ఆధునిక విద్యాంసులలో కొంతమం దిఖయినసూ ఈ పంచమాఖని సాధించి ప్రదర్శించినచో శ్రీ దాసుగారి రచన సార్కకము అగును. వారి రచనను ప్రదర్శించి మనము కూడా సార్కకులము చాగలము.

శ్రీ దాసుగారు సంగీతమును, 20 తాత్కామినుగు లయ
శాత్తుమును అనేక పరిశోధనలు సల్పి సంపీతమునకు సేవచేసి మనకు
ఆదర్శప్రాయులై ఉన్నారు. నాని బుణము తీర్చుకొనుట ప్రతిసంగీత
విద్యాంసుని ధర్మము.

సులభపత్రతిని ఈ పంచముఖ మణ్ణుఖని ప్రదర్శించుపదత్తి
సూచన :—

ఈ పంచముఖిని ఒక్కము పాటుపాడుచు 5 తాత్కములు వేయుట
చాలా కష్టసాధ్యము.

అట్లు చేయుటకు బదులు.

అయిదుగురు విద్యాంసులైన గ్రంథాలు చేరి ఈ 45 రాగములు
5 తాత్కములు గల ఈ ప్రభావధమును ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క
తాత్కమునందు పాటు పాడుచు ఎవే తాత్కము వారే వేయుచు
ప్రదర్శించుట శంసులభము, ఆస్వాదించుటకు కూడా శ్రీతలకు
(ప్రేతులకు) ఎంతో ఆనందముగా నుండును.

ఈ 45 రాగములకు ధానుకల్పనచేసి 5 గురు విద్యాంసులు
కొంచెనుగా సాధనచేసి ఈ ప్రదర్శనాలు స్థిరము చేయవచ్చును.

ఈ పదతిలో ఈ రాగతాత్క ప్రబంధమైన పంచముఖని,
అనుష్టించుట, ఆస్వాదించుట ఎంతో సుఖము, ఎంతో సులభము;
కనుక కదు వాంఘనీయము.

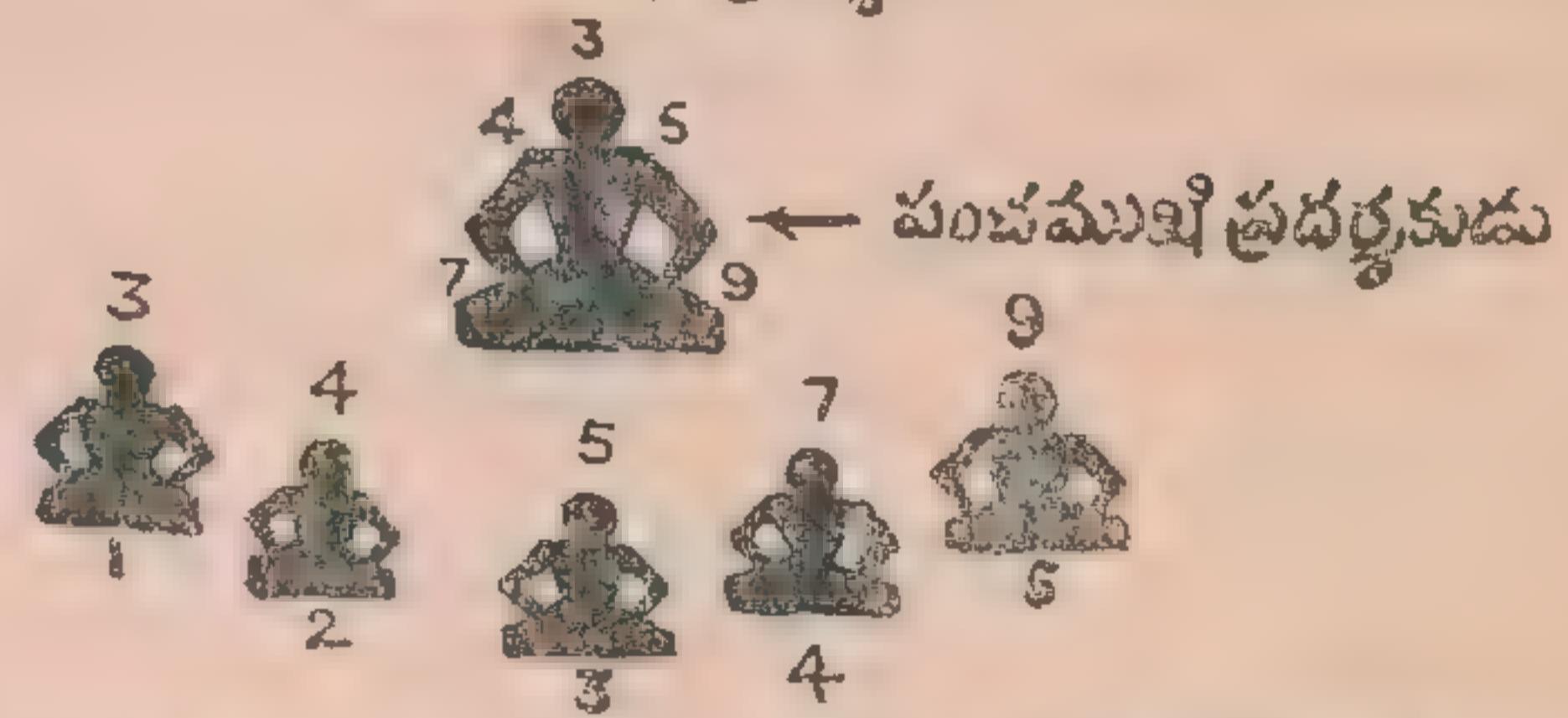
పంచముఖీ పరమైశ్వర

శ్రీమద్జ్ఞాడోదిభ్వట్ నారాయణదాసోపజ్జ

పంచముఖీ రాగతాళప్రచంధ స్వరూప ప్రచర్యీని

శ్రీపంచముఖీ మాత్రకూయంత్రః } ఆదిత్యమంజికం విష్ణుం
(పంచముఖీలనుప్పల్లి) } గణనాథం మహాశ్శరంభభః ||
రుమంపరికిట వక్తాళింగ వక్తాశింగాల్యిం

పంచముఖీ ప్రదర్శన

3,4,5,7,9 - త్రిప్రతి చమరస్తు ఖండ మిత్ర సంకీర్ణ పక్తాళక్తియలు
1,2,3,4,5 - పరీష్టప్రాణ శాశజ్ఞలు

1 మేషకళ్ళిణి	5 4 5	అ 7	ది 3	4 5 3	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	క 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
2 కాంఘ్యోజీ	4 7	త్రీ	ది 3	4 3	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
3 కెడూరసోళ	4 7	3	ది 3	4 3	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
4 శసికత్తులియ	4 7	5	ది 3	3 4	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
5 జింఘుమాటి	4 7	3	ది 3	5 4	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
6 లోచి	4 7	3	ది 3	9 3	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
7 ధ్వన్యోసి	4 7	5	ది 3	9 3	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
8 నవరిష్ణు	4 7	2 3	ది 3	4 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
9 నీలంబరి	4 7	5	ది 3	4 3	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
10 నటప్రేతవి	4 7	3	ది 3	5 4	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
11 ముఖారి	4 5	3	ది 3	4 3	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
12 మైపుండి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
13 కనకాంగి	4 7	3	ది 3	4 3	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
14 రాగవచ్ఛని	4 7	5	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
15 శ్రీరాగం	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
16 ముఖకళ్ళిణి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
17 లాసధారి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
18 రాత్మాంగి	4 7	2 3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
19 జయమన్మాహారి	4 7	5	ది 3	3 4	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
20 లోచి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
21 మధ్యమాపతి	5.4	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
22 నటప్రేతవి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
23 నీలంబం	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
24 నటప్రేతవి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
25 ముఖారి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
26 మైపుండి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
27 కళ్ళిణి	4 7	9 3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
28 రాగవచ్ఛని	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
29 శ్రీరాగం	4 7	5	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
30 కళ్ళిణి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
31 కామవర్ణని	4 7	5	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
33 కాంఢి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
33 వరాళి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
34 రసిస్త్రుయు	4 7	5	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4	3.9 5	వి	ప్ర 620	0	గ 11	స 4	39	4 5 3.7	3.4 5	5 3.9
35 జింఘుమాటి	4 7	3	ది 3	5 5	యద్య ము 0	2 5 0	0 7 4</td										

సర్వతొళాత్మక పంచ జాత్యేక తాళము

A. సర్వ సంపూర్ణ రాగములు : 9

2వ కాలము మిశ్ర జాత్యేక తాళము. 14 మాత్రల పరిమితి. 29 మేళ
కర్త (2-3) పైకాలములు దెబ్బను.

1.	క చ చ శ అ నన - సారి - నిధవ - మగమ - పధన తృ - ధీర - శంక - ర - భరణే:	
2.	సాచ గారి - సారి - నిధవ - మాపద పాహి - మామ్మ - హనట - తైరవి॥	20
3.	ప్రసాద పమా - గరిస - నీసారి - గారి త్వమే - వశర - ణంళ్యమ - లాంగి॥	55
4.	శసా శ శ భ అ మసా - మాద - పధన - సరిగ నదామాం పాలయ సరసాంగి॥	27
5.	శ శ సాచ మసా - ధామా - గారి - గామ సేవేంబ త్వం కీరవాణి॥	21
6.	ప్రసాద పామా - గమా - పదన - సానిద సంరక్ష మం పతిత పావని॥	41
7.	శసా శ శ శ సరిగి - గామ - ధసా - ధనిస భువనై కమోహన రూపవతి॥	12

8.	శుఅ రీగ - మాపో - ధని - సని సేవేత్యం	శు కు శు గయక ప్రియే॥	13
9.	శు కు శు నరినరీ - నీధో - ముపో - మగ త్రిభువన జ్యోతి స్వరూపిణి॥	అం	68

B. సంపూర్ణ పాదవములు : 9

1.	శుశుశు రీగమ - పోదని - సదాపమ నంతత భక్తజీవ రంజని॥	శు కు కు శు	?
2.	శుశుశు గమగరి - సని - పదానిన బాలార్ష తిలక ప్రకాశని॥	కు శు	6
3.	శుశుశు నినదా - పమ - గరి - గమ జగదంబ సంగీత ప్రియే॥	శు అ శు	18
4.	అశుశు గరీ సదపో మగరి సా సమైహాత కాలాత్ర రసే	శు శు	17
5.	శుశుశు మపదా పమగ సారి సీసా అధరోష్ట జిత పద్మరాగేః	అ శు శు	27
6.	శు శు శు సాని పాదనినరి గమగ రక్త చందన కుసుమ ప్రియేః	శు శు శు	27

7.	శ ఆ వ కా శ మ ప మ గ సా రి ని దా ప మ గ త్రి తు వ న మో హ న గీత మూర్తి :	38
8.	ప్ర శ కా శాశ మ ప మ దా ని సా ని ప మ గ రి చ ప్రలయకాల దుంధుభి బ్రి యే :	48
9.	శ ఆ శ న దా నీ - సా నీ - ధ ప ప్ర చ ఒ బు స్తో సారంగ న య నే :	64

C. పూడబ సంపూర్ణములు- 9

1.	త ప్ర శ కా శ గ మూ ప ద న ని ధ ప మ గ రి న వ గ్రి ప న వ రత్న భ మ ప ణి :	63
2.	కా శ చ స ప్ర సా ని ధ స రీ గ మ ప న మై ప న శేష న చే :	57
3.	కా శ శ ఆ శ ధ ని ధ ప మ గ రీ స గ మ ప మ హ గ్రి త ర ణ సింహ వాహిని :	27
4.	శ ఆ శ న దా ప మ గ మ ప ద స మ హ ర జొ ం బ కొ ం ఫో జి కే :	28
5.	కా శ శ న దా ప మ ప ద స రీ గ మ మ మ ద ర జ య న ర య ణ :	22

6. అ చ త్తు
గసాద నీననీ ధాపము
అవిర్పవంబ ఏణా ధరి : 16

7. కాచ శు గాలు
నీద సరి గమ గరి సానీద
ఎహో భువన జనని కోమారి : 11

8. బద సానిధ త్తు చు సాలు
నమ స్తోంబ దేవి నిరంజని : 10

9. రీమసాద నినరీ నీసన
చంద్రశేఖర మనోరంజని : 5

D. సంపూర్ణార్థాడవములు- 9

1. శు అశు
సాధసా గరి సరిగమ పదని
పాహమం జనని లలిత గరి : 15

2. శుశు అచ శు
ధాపగరి సనీన రిగమ
రమ్య పంచమరాగ రసికే : 25

3. చక్క అచ
పదని పదహో గం సరిగమ
అంధూషింహ గంధ్వుని బూషికే : 29

4. చక్క అచ
పదని సానీ పగరీ సన
లలిత గంధర్వ కళ త్తుకే : 30

5. శస్త్రాము అ నక్క
పామరీ సరిగు మన ధనీ
పత్సుదంబ వనాటన రతే; 86

6. శప్తమ్ ప్రశ్న శ నక్క
పరిపాలయ మాం హేమాంబరి; 58

7. సాన్మి పామ్ ప్రశ్న అ
వందే గోరీ సీమంతిని; 70

8. పుత్రమ్ ప్రశ్న శక్క
రిగమ్ పాధని పనిప మరిప
త్వమేవహి నవరప మంజరీ; 72

9. చస్త్రమ్ ప్రశ్న క్క
రిగమ్ పదనినని ధమగప
నమ సై సారమతి కలితే; 20

E. జ్ఞాడవ సంపూర్ణములు- 9

1. కాశ ప్రశ్నాశ
నిదపా పుగరి సరి గమ వసా
నోమిత్వం పునాద ప్రియే; 57

2. కైశ ప్రశ్న అశ
నిద పమ్ గరిస గా పద నిప
శేష తంక జాలంకారిణి; 52

3. కాశ శ అశ
నిద పమ్ గారి నరిగ పథసా
శక్తి మనో చిల హరి చరితే; 29

4. కాశ శ అశ
ననిద పమ్ గరి సరి మావదస
సకల భూ తానం దారిభిణి; 28

5.	నదబ మగ	రిబ	రిబు	బని సీ	
	పొహొ	ముం	కే	ఉర	గోకే :
6.	కాళు	శుఅళు			
	నదపో	మగరి	బరి	మబనీస	
	ఎపోకోపో	జగజబని		గోరి	15
7.	కాళు	బన్కులు	శు	శు	
	గమ	బని	బనిద	బహు	గరిస
	శంకరి	త్వమైవ		ధన్యాంశి	
8.	శశుశు	కాచ			
	రిగమ	బస	నిద	బముగారిస	
	త్వమై	త్వమైంసి	త్వముగారిణి		6
9.	కాచ	శుశుశు			
	గమ	బదసీ	నిదప	బగరిసీ	
	పొలయముం	పునశ్యమలే			5

F. శుద్ధ ప్రాణవములు- 9

1. ఆళ్ళ జ్ఞానిక
గమ దని ధమగా మాగరిచ
ల్పేశి యస స్థాధ ప్రెత్తోది ।

2. జ్ఞాన్ జ్ఞాన
పరిగామ పదస ధప మగరిచ
ల్పిల ప్రెమాణ ప్రాగేళ్లరి ।

3. చుట్టె చుట్టి
ంగమ దాటిపరి ధమగరి
ప్రాపకల జగదురు ప్రెయ్యి ।

శశ శశ
4. రీమ పదనీ ననిధప మరిన
హోత్రిషుర సుందరి కలకంతి : 13

శతశ చక్క
5. సరిగు ధనిన నిధముగరి న
శరణం త్వేవ పేంలితే : 17

శతశ చక్క
6. సరిగవ ధనినని దవగరిసా
స్వసనీకృత మలయ మారుతే : 16

చచాశ చక్క
7. రిగు ధనిన నిధము గరిన
నత్యసంద శ్రీరంజని : 22

శతశ చక్క
8. రిగు ధనిన సీధము గరిన
నమః పరమ హంసా నందిని : 53

అప్ర శక్క
9. సగమప ధనినని ధవము గన
హోద్వదశ రవిస్వరూపితి : 63

G. పూడ వౌడబములు- 9

అప్ర శక్క
1. గమప ధని సానిధ మగన
నమ సై సర్వ లోకోత్తరీ : 64

శప్ర శక్క శ
2. రిమా పదని ననిపాము గన
నమాత్రిత విజయ దత్తుకరి : 60

3. శతాబ్ద శత
నరిగమ ధని సాధన గరీ
నవరస చంద్రికా మస్తిష్కి : 49

4. శతాబ్ద శత
నగ ముప దనీసని ధన మస
సప్త ష్వార తరణాంచితే : 48

5. శత ప్రతి కా
నరిగ ముద నిసాధ మగరి
పాక్షికిం ష్వార వితే : 41

6. చతు చక్కా
సారిమ మాధవి ధని ధసామరి
శేష ప్రముఖ నాగ భూషణి : 29

7. చత శత క్రూర
నరిగ మాధవి ననిద మగన
నమ సై నాట కు రంజితే : 28

8. శతావ శత
నరిగమ పథ సదాపమరీ
క్రీవల్య చంద్రికా గోకే : 8

9. శత చక్కా
రిమా సాధవి సదసా మరి
అపోం గోత్తు నవరసాఖితే : 4

H. జ్ఞాదవ హాదవములు- 9

1. శత చక్కా
నమ సాధవిన ధామ గరిమ
త్రైలోక్య జనయిత్రి మగిత్రి : 4

2.	సగబు	బన	బన	బహు	గరిన	శ
	నమామి	త్యాం		ఇగ	న్యోట్యోని	1
3.	సగబు	బద	బద	బసు	గరి	
	భక్త	మానస	మలహు	రిసామ్మి		15
4.	సగబు	బన	బన	బహు	గరిసు	శ
	అగబ	బనబజంత			నిష్ట	
5.	సగబు	బన	బన	బహు	గరిసు	
	నమామి	త్యాం	రు	ద్రు	ల్రుయే	22
6.	సరిబు	బద	బజన	రబ	మారిన	
	బబ్బు	బ	బన	సర	యణి	28
7.	సరిబు	బద	బజన	రబ	మాగరిన	శ
	మతః	సు	బు	వద	ల్రుయే	
8.	సగాహ్య	బన	బన	బ	గస	
	అబర్మో	బ	మహు	త్రు	తపస్సివ్వని	52
9.	సరిబు	బద	బజ	బన	రబ	మారిన
	మ్ముం	సు	లయు	బల	సరప్పుం	
						64

I. శ్లోడవములు - 9

1. న గ అ ల చ క
 న గ వ ర న చ న న ద మ గ న
 న ల కై ప న ద వి నో ది న : 85

2. న ర ఆ క
 న ర గ వ న స న ప గ ర న
 న ర మ హ ం న చ వ న ప్రి యే ల ం : 29

3. న గ అ క
 న గ మ వ స ద వ మ గ స ద
 న గ స య ర వ క ర స ి కే ల ం : 28

4. న ర ఆ క
 న ర గ మ న న న మ గ ర స
 న మ గ న మ మ మ ప ర ం జ కే : 15

5. న చ అ క
 న ర గ మ ద స ద వ గ ర న
 న మ హ ద వ మ హ న ర మ ప ి : 28

6. న ర ఆ ల క
 న ర గ వ వ న స న మ గ ర న
 న మ మ ద ద ర ప ి య స ద ర : 28

7. న ర ఆ క
 న ర గ వ ద స ద వ గ ర న
 న న మ గ భ ప ా ల ప ా వ న : 8

8. న చ అ క
 న మ ప ద వ ప స వ ద ప ా మ స
 న మ ప ా ద క ప ర వ ద క క : 13

9. నరిషు శనిసరి నని పమారిన
విషుత్తు సింహ మర్యా మావతి :

22

ప్రతి రాగములు - 9

1. నరి గమ శదని నిదపమ గరీసన
పురాగ వరాలి నర్సో జీని : 8

2. నగరి గమ శద వనినస నిదప మగరిన
పూహి మా మనంద తైరవి : 20

3. నరి మ శదని ధ సాని దపమ గరిన
పో పుహి జో సుర ప్రము ఫారి : 22

4. నరిగమప దపనిన న నిపమ గరిగ
న మః కో లాబ్లి నీలాం తరి : 28

5. నరిగమ ధని పసనిధ పదమ గరిస
త్వ్య పేవ పే శరణం తవాని : 44

6. న తి శ న క
నరి గమ శద వనిన నదప మారిన
నం రష్మాం పు జన రంజని : 29

7. నగరిషు వనిధవ శదని - వమగారిన
పోలయ మా - మంచ చామంది : 53

8. ఈ ప్రశ్నలు నదనివగుగరిన
పోచతుర్వర్ణ వలదాయకి : 84

9. సాచ 3 లు క్రైచ
నగరిగ మప నిద నినని దపమగరి
దశనిద రాగ కుసు మమంజరి : 22

- దశనిధరాగ నపతి కుసుమ మంజరి -

(పైనుండి క్రిందికి)

10. క్రైచ చ శుస
సనిధప నిదనిరి నినరిన నిదపమ గామగ రినగ రిగామ
అనినిన పినయముగ వినుత సలిపెద నంబిక దయజూడు మమ్మ :

11. క్రైచ అ చ
సదాని పమాధ విసనిద పగామ పనిదప మాగరి నగాప
జగంబులగన్న, జననివి, త్వదీయ చరణ సరోజము నమ్మితి :

12. ప్రకాశ చ
మపనీ ధసాని దనీవ మగారి నగరీ మావని ధనసు
ద్వారఁగా భవాభీఁ దరించి సుభింతు, దయతో దర్శన మిదు మా

13. చ శుచ క
సదాప మరీన రిగమప ధపనీ నరీగ మారిన ధపమ
యప్పార కృపాంలనిదివి, కయికోవ మ్రొక్కు : కావవదాసుని :

14. ధనీవ నిదపా ధమగ రిసారి గమధని ధవధమ గారివ
క్షమిందు ముత్తెసా సెరిము పుత్తెద్ది శరణము విదువకు దీనుదె

15. చతుర్మా శుచ క
రిగమా వదవని సనీవ మాగరి గసాని సరిగమ గరీగ
సకలేశ్వరి, నిను సురించి ప్రార్థన నద సలిపెదను మనుష్య

వశ చక్క సా

84. నరీమ పథనిధ సానిధ పమగ రిననిధరీగరి మగరివ
ప్రయత్నములు, విఫలంటులు, తరమా భవజలధిన్నదుచుట కిక

సాచ శు శు క్క

85. గరిగ మపాధ పానిస నిదావ మాగరి సగరిన గరిగ మ
ద్రోమసుద నమ్మ, జ్ఞానలవ దుర్యోదన్నడ. (దెలిసియు, దెలియని

సాశ క్క శు శు

82. గరీస నీసరి గమపద నిదావ మగారి పనీన రిగరిన
వృథాభి మానిని, (గృషముడ, ఖలుండ గృతమ్ముడ, గర్వత మతిని

క్క శు శ

81. నీపమ రినిరిన నిపాని సనిసా రిపమప మనిపమ పమరిస
దుర్నయ పరుడె నతిలుభుదను, నాదురితముల సయచ నెనరున

శు శు శు

80. మపాధ నిపాని ధాపమ సామప మాసమ పాధప మ పాని
విమోహన దీపమ్మన్నసి, భ్రాంతసి, విస్తృతి చెందిన మృగంటు

శుసా శు

79. సరిగరి గపాధ సధపా ధగధప గరిగ పథసధపగరి
వలె, నను జముండనెడు, లుబ్బకుడు యువతులన్ దగుల్యాడుటఁగని

78. నీసరిగామ గారిన నిసరీ గరినని మాగరి సరినని
లోగొను నట, చేనెంచియు వ్యసనోల్లాటిత, పనస్సుడె ములుచ, స

అ చ చ

77. గవగా రిపదన రీగరి పగాధ పనదప గరిసా రిధనరి
కటు: వ్యోరముగను, వార్ధకమువందు, గదువడి గౌరమారిన, విష

అశు శు కా

76. గమగ రీనని సరీగ మాగరి గమరీ సనిమా గరినని
యములన్ భోగ నిరతుండనై, పొగనగు, జవ్యములన్ గనుగొని

అ శ చ

75. నగామ వదసా ధపామ వద నద సాధవ మగాన మగమ
తిరస్కర్తుడనై - గ తత్త్వ పుష్టినయి, దేశి మతి లేది, స్గీది :

చ ఆ కా

74. రిగవగ రిసాని వనినరిగనివగ రీగరివనిపా నినగరి
ముదునరిపి, చీచి : తొలఁగుము : నరిపరి : పొమ్మన బెదవుల్చులుములు

ప్రా శ కా

78. మగ వదనిసాని దామగ నవిసా గమాధ మగసా నిధమా
తదుపుచు వయస్సు గ్రాని యటులన్, ధనంబు విడుచున్, వృదగా

క్షీ చ ప్ర శ

72. క్షీధవ మపాదు వనిధవ ధసాని ధవమరి సరిమా పమరిన
వారి వెను వెంట ననుభవము లేక, భ్రమయుదు, మటీ మచ్చరమున

అ ప్ర క్షీ చ

71. గమపమ వనిధవ నిసాని ధపమా గసాగ మపమగ సాగమ
దెగడుదు, సుఖపడు పయో ముదితులన్ దినంబు గడిపెదరి త్తగ,

శ శ అ శ

70. వదనధ పామగ రినరిమ వధాసధాపమ గారినరిమగరి
వెనుకటి భీరము పలుకుచు, బొగ్ద్ర విత్తము జ్ఞల్యచు, గొనియెద

క్షీ చ శకు

68. సనిధ సరిమప ధననీ ధసామ రినరిమ వదనని ధనమరి
గెపటూత్యుడై నయి, పలుసీతులేసు గఱైపెదను, ఖయై, తెడు, శైతుతల

శా శ కు క్షీ

68. గారిన రిగమా నినరిన నివమా గారిని సరిగమ నివరీ
పర్విదు వగ బోసు, దనివగొన సీబొందిని విడువ వెఱచెద

అ శ శ కా కు

67. గమధా నివనిధ మాగరి సగామ గధమగ రీపని శగరీ
నిసు నొక్కనిమున్నమైన, మదిలోన నిబువగ నొల్లను: వ్యసనా

శుశుఅశు

88. మపదప మగరిన రీవమ ధవదానదాప మగరీ నరీమ
తరుదను, మనికి సమస్తము వితగా దురాశ మెయిషెల్ల బుచ్చి

అశుశుకా

89. గారిన గమావ నీనని పమగా మపాని ననీన మగారి
సాద, దుదకేండ్రు మాత్రమే మిగిలెన్గదా! చదువంతయు వ్యోర్చ

శుచక్తి

శుశు

90. నమపాధనిసా ధవమా గరీన మపదప మగారి నమపమ
ముగ, నింద్రియ సౌభ్యమునక్కె, ధనార్థము, పరులకు మోనమునయిషు

చక్తిశుశు

91. పధనిప ధాపమ రినరిమ పాధని నధాప మరీనరిమపమ
టకు, వినియోగ పరచితి, గుతచ్ఛమెడద, న్యాషసందియము, వెఱ

శుశుశుశుసా

92. పదాప దాపమ రీనరి గామప మరీన రిగమరి నరిగ
లభించె, స్వార్థపరుండను, శాత్రుముల, చంభము కొరకు, వశవ

శుచక్తి అశు

93. మధని ననిదమ గనరిగ మదనీ ధమధ నినరినిపానిద
ర్యకొంటి, ధనికుల తద, యువతుల చేర్పున గ్రహిగరచి నాదను,

శుశుచ

క్తి

94. నధాప మరీన రీమప ధనిసా ధపమరి నరిమరి నరీమ
వ్యోరాశ, శుకంబు బూరుగు షుషురీవి, దనివికంఱ వెదకుచుంటి,

శుప్రశుక

95. గముదమ ధనిసా ధమగ రిననిన రిగరి గమధ నినధ
శ్రద్ధిథు వన జనీ! నహాయ మెతరిక? దిక్కెవరునాకు? భవమో

శుప్రఅ

శు

96. వతపమ వగామ వమపద నిపాగ మపాని దాపమ ధనిసా
ధదనదహనంబున, మిగుల దపింతు, బ్రహ్మన్నపాలిని, భవదీ

అ ప్రశ్న శ

57. వగారి గమధా నిసధా పాగరి గామా ధవగా రిసరీయ, పాదకమల ద్వీతీయ, ధ్యానము ప్రాప్తించునట్లే ననుగా

కా ప్ర శ స చ

58. ననీప మపదా నిసనీ పమాగ సానిన రీమా పదాప వవేని, జగమంతయు నేలనిమ్ము, భార్యల బెక్కండ్రెతో ద

అ ప్ర శ కై

59. గమపద నిసనిధ మగసా గమాప ధనీన నిసగా మగన మి మెయిని, జతురత వెలయన్ బ్రిహ్మార్థమ్మగాంకుని విధాసం ణో

అ ప్ర శ కా

60. గమప ధానిన నిధాప మాపద నిసనీ ధాపమ గసగా క్కనిమ్ము; బుత్రుల బరాక్రమాధ్యల గనీ; వత్సరశత మా

ప్ర అ శ చ కా

61. మగరి సారిగ మధనిన సీదమ ధామగ మగారి గరిసారోగ్యము తోదుత విబుధ వరుందయు ప్రోలమన నిమ్ము; స్థిరమా

శ కై

62. రిగమా ధనిధా మగరీ గధామ ధనిరిని ననీద మగరిన బ్రితుట్లే, ధనముల్, చదువుల్, యశమ్ము బహువిధ సుఖంబులిహమున

కాశ

63. ననీధ రిన ధ నినేరిగ పగాప ధనిధప ధనిసారిని ధవ నిజ మరయ బుద్ధుధ సమములు, తటనిభముగ దొలుతన్హాతములు,

కాశ శ అ శ

64. ననీద మధామ గమగరి ననిసారిగామ ధమధని రినినరిక్రమంబుగ, దుఃఖదములు, చివరకున్ గసింతయుయన ననల, ముప

శ శ శ శ

65. మరీన రీమప ధనిధప ధనీన రిన నీ దపాధ మారిన శమించునే ఘ్నుతమున, వివిధాగస మితిన్ యథేచ్చ తొందియు

కైచ అ ప్ర

48. నిధనిత రిగమా గరిసా నిధని ననిదా మాగరి ననిసరి
మరి మరి పొదఱనగద : కోర్కెత్తుప్పి మది సంసారికి ఇరుగదు.

శుశుశు

47. నధవమ గమాగ రీనధ పదా స్తరిసరి గమపద నధపా
జననమరణ ప్రవాహమున, మున్నిచనుచుంటి బరవతుదనై

శుశుక్కసుశు

48. మధని ననిదా మధమగ మాగరి ననిధని నరిగామ నిధమ
భపత్స్తుమణ దప్ప, నితరమైద్దియు బయటికి నను దీయ గలదే :

శుశుచకా

45. గామప ధసాని ధపదా పమగరి నగామపాధన రిసాని
యాప్తపచనం ఛొకటియే కడు నిజమగున్ బ్రిమణముల లోన

శుశుక్కకామ

44. నరిగమ పసాని ధపమ గమాగ రీనధ పసా రిగరిస
నిలిచెదవు, శ్రేద్భగల్లిన యెదంద సీవు, నిను దలంచు నరుడు

సాశుక్కశు

43. గమపని రినిని ధపమగ పమగా రినసీనగామ పగారి
నినుగని మరిభవము గొనదు, లయమందెడు సీస్వరూపముసందె

శుశుక్కకుఅ

42. సారిమ పనీప నిధప మగగరి సరిమా గరీన నిసరిన
సత్యము, నహింపయు, సర్వమషుతయు శమమున్, దమంటు, దనివియు

కైచ శుఅచ

41. నీధవ మగరిన నీధవ నినరిమ పానిన రీమగ రిగరిన
త్వయత్వద సరిసిజ చింలనము, వ్యాపన వర్జనషున్ జగదుపక్కతి

కాన చశుఅ

40. నిధన రిమగరి పాధవ ధననిధ పమగారి ననిధ సారిమ
నొనర్చుటయ, నలనత్యము ప్రతిదిన, ముదితార్చుని వలె నభ్యద

అ చ చ క

30. గరిగ వద నని దారిన సీదవ దనివద వమగరి నరిగ
యము జెందుచిరమనామయ తన్; జనమలరగ బహు విభవములన్

చక్క కాశ ప్రాతు

38. వధనిన నీదవ మగారి సగావ ధవిధా నివనిధ వమగ
వను బ్రతికించుము, త్వ్యాంయ పదంబున, లయంబు సలుషుము తుదన్

ప్ర కాశ సాచ

37. ప్రీపసా సీదవ మగారి సమపమ గరిగారినసీ సరినరి
నిను వర్షించుటకు, జెక్కు విరముల నిగమంబులు పూనియయన

సాతు శక్క చ

38. గమవమ వధనీ సనధ మగన రిగమ వమావధ నినసీ
గదవల గదులజ్జ బొంది స్పృష్టముగ దమకెరుంగ నలవి కా

ప్రమ కా అ మ

39. వమారి సరినని సరిగ మావద నినసీపామా రినసీ
దనెన్; చ్ఛ్వదగణత వాహిమిన మాదృశుదరయన్ శక్యంబగునే

మా ప్ర చ

40. సారిగ పుపాద నీసా నిపమగ సరిగ మావమ గారిన
నాయునికి సత్యమదై నెరుగుదు నను గల్పించిన హేతువు

ప్రసాచ చ

41. వమగరి సారిగ పుపధని సాపా మగరి సరిసరి గామప
గడగక తీర, దదెదియన్; సీవే గన్నులను గననేర్చునే?

షకా శష అ

42. ధనివని వమరీ సరిగమ వధనీ సనిసరి గమరీ సనిపా
యటువలె నినుజారగ ఉ జుగునే? యదియిదియని మాత్రము గు

షకా అ చ శ

43. ధనిన నిపగా రిపరీ సరిగమ పాగమ వధని సానిప
త్రుంచెద, నకలేశ్వరి వీవని గణతించెద బితాన నా మొఱ

చక్క అత
30. రనిసా ధాపా గారిన రిగామ పదనీ పదాప గరీన
వినినన, సంరంక్షించెద వటంచు, విశదంబుగా వచియింతు

శ చతు శ
29. నీసా కిగామ పాదవ ధనీప ధామగ రిసారి గారిన
ఎద్దీప మరేల జాలము, భవోగ్రతాషము భుదీంప రేనిక

కు అకు కు
28. సాధవ గరీన రిగామ పదనీ పదాప గరీన రిగామ
దర్శన మొనంగు త్రిలోక జనీపి, త్వదంప్రి నథార్యుతి, నజ
శకు శ చక్క
27. గారిన రిమాప ధనిపా రినీప ననిద పమాగ రిసారి
ప్రసంబును వినూతనములై యెటులో జలదోచ్చయింబు, నభంబు

సాకు శ క్క శ
26. గామప ధసనీ ధపామ గారిన రిగామ పదసా నీధవ
వంబలె ధువనంబు లుద్వవిల్లెదు: నశించు జలధిన్ బుద్ధుద

చ కు శ సాప
25. ధాసా నిదాప మాగరి సరీగ మాపా ధసాని ధాపా
జాలంబులట్ల, నిక్కముగ నాదిశక్కీ: భవత్పుహయిం

శ ఆపు శ క్క
24. మగారి పరిగప ధనీప నిదాప మాగ పదనిన నిదపా
బులేక నిమున మయిన నొఱగావు భూతంబులు: నినువిదువన్

శ సాప శ క్క
23. మగరిన రిగామ పదసా నిధవమ పాదవ మగరీ సరిగా
భువన మిద్లు కడుభూష్యము, మృష, పొల్ల, శశవిషాణముగా

శ శ శ క్క
22. మపదన రిసాని గరీన నిధసా రిగామ పదసా
త్రిగుణములడార్చి, విలాపముచేత పృజన, స్తుతి, ప్రశయముల్

అ శుకా చ
21. గమావ ధనన నిధావ మగరీ నగామ వధనీ సనిధావ
చరాచర భూత శరీరమయైన్యభావముగ గైకావెదవు

ప్ర శు సా చ
20. మావధ గరీస పమాగ రిగరిన రిగేమా వధసా సీధప
పద్ధతుల బమ్ముచు గర్జుఫల మనుభవ మొందెదు; సీయంతః

ప్ర ఆచ శు కా
19. మాగరి గరీస రిగమప ధాసని ధసామ గరీగ మపధ
సీవే, సుఖముఖముల మొయి గ్రేడను నిరంతర మొనర్చెదు, మా

కై చ చ ప్ర ఆ
18. నినరిన నిధపా మురీన రిగమప ధనిసా నిధావ మరిగమ
ఎదుట నియవమా; ఎరింగితిని నిను నికనెందు దాగ గలిగెదు

ప్రసా శు కా చ
17. పమగారిననిన దానిన రిగమ పధావ మగారిసాని
షనీఁ; త్రిభువనరూపిణిఁ; తరంగజలంబు లట్టీను; సీవు;

శు మ అ చ కా
16. ధావమ గాసారిగమ పధనీ సనీధ పమాగ మగామ
వృక్షము తీంబు; వత్రమును, నూల్; బిలంబు నథంబు; సువర్జు

చా శు శుకా
15. రిగమప ధనీ నపివ మగారి ననినరి గారిస సీపా
ము, కటకము, నుండలంబును, నద్యము, ఘటము, మృత్తిక, చంద
శుకా శు అ చ
14. ధనీన నిధవమ గనరీ గమపద సీసా నిధావ మగసా
న, వస్తువొకటేయేఁ; వికృతిన్ బ్రికృతిని. నామ, న్యాయములచే

చ శు ఆశ
13. ధామప గరీస రిగమ పధనిన ధవమప మగరీ సధాని
భేదముగ ఓచెద, ప్రిట్లు పరిత్కెదు వివిధ సిగమముర్! మృగాని

శ శ శ

12. నథావ ధనీన ధావమ గారీ నరిగా మావధ నీనర
యవెందుకు, బెంకెమాటలు; శాత్రుంబిది దూరం; బనుభూతికి

కా శ శ శ

11. నీవమ గారిన నీనరి గమావ ధానీన మాగమ గరీన
నేనతి దీనుడే; దుఃఖము స్వభావ, మియ్యది నిక్కముగ దీని

శ శ శ ప్రశ

10. ధావమ ధనిధా వమగా రినరిన మపామ వధనీ ననిధ
మానువ మరెవరికిని వకముకాదు; మదీయ హృదయ మెటులనో

9. రీనని ధనిదా పమగా రినరిన మపామ వధనీ ధనిపా
త్వత్పద వలినంబులపై, మధుపమువలె, నీరిగెడున్ సహజం

శ ఆ శ శ

8. పమగరి సానిన రిగామ వధపా ధనీన నిధావ మగరీ
బుగి; బసిహరనయి యు న్నపడె, కావు, నమ్మఖమచ్చెనపు; ది

సా శ షకా శ

7. గమావ ధనీన నిధావ మాగరి గారిన రిగమ గరీన
ప్పుడో, చెడిపోయెను, శ్రద్ధ, పాండితి పోతరమున క్రొవ్వుచూపి

క్రిచ ప్రశ

6. నిధాని సనీధ పమగమ వధనిన రీగరి సనీధ పమపా
పురాణ వచస్పుల బెదచెవి నిదియె మొండితన, మున్నతిగానెన్

షకా శ సా శ

5. ధనీన నిధపా మగరి గమపా ధావమ గారిగ మగరిగ
బ్రిభూతముగ, నంశయం బిలమె, విశ్వాసము జారెను, సకలము

శక్తి శ ఆ శ

4. వధనిన నీధప మగరి నరిగమ వధవమ వధనీ ననిధవ
కనుక, నిట్టులైపలేని యదఱన గంగెద, గడులంగరు తెగు

ప్రసాద శ

3. మగరిగారిన నీనరి గమపా ధనిధవ ధనిసా రిగారి
వాప, సముద్రము మధ్యమ జెద మన్నకరణి, భవవార్హిలోన

చసాకు శక్తి

2. నరిగమవధాని నసీధ నినరీగరిసా నీధప మగరిన
మునిగితి, థపత్వదభక్తి, మఱలన్ బొరయన్ జేయుము తిరముగ

చాకు చక్తి

1. రిగామ పదాని నసీధ పమాగ రిసాని నరిగా పగరిన
తవాని నిసుంగొని యాదెదనంబి ప్రమోదముగ నవ్వుమచుము;

సంపూర్ణము

S. L. A. LIBRARY
UNIVERSITY OF MADRAS

784-1
25733

మూల్యము : 5-00

ప్రాప్తిస్థానము

శ్రీమతి U. S. సావిత్రమ్య

C/o. క్రొ ఈశ్వరరావు

4-2-13 చంద్రమాలీనగర్

గుంటూరు-2

వెల్కమ్ ప్రెస్ వైప్పేట్ లిమిటెడ్, గుంటూరు-2.

వేస్ట్ : శ్రీ విజ్ఞాన మంఞాప